

MIȘCĂRI DE POPULAȚII ÎN SECOLELE XX ȘI XXI

CE SCHIMBĂRI AU DETERMINAT MIGRAȚIILE CONTEMPORANE ȘI CE CONSECINȚE PROVOACĂ ELE?

Fata afgană. Steve McCurry este fotograf al revistei National Geographic. În anul 1984 a făcut o fotografie devenită faimoasă sub numele de „Fata afgană”. Ea reprezenta o tânără afgană refugiată într-o tabără din Pakistan. După 17 ani, în anul 2002, el a căutat-o din nou. A descoperit-o și a fotografiat-o, într-o localitate din apropierea orașului Peshawar. Cu acest prilej a aflat și numele fetei: Sharbat Gula – în traducere, Bătura dulce.

1. Realitatea fenomenului migrației de-a lungul istoriei. Mișcările de populații sunt o realitate permanentă în istoria omenirii; probabil cele mai cunoscute, datorită impactului lor, sunt cele care, o dată cu secolul al IV-lea, au contribuit la destrămarea lumii antice și la constituirea unei lumi noi, cea a evului mediu.

Migrațiile sunt însă omniprezente și în timpurile noastre. Europa secolului al XX-lea a cunoscut o permanentă mișcare de populații, cauzele ei fiind complexe; această realitate se va păstra, desigur, și în secolul al XXI-lea. Drept urmare, specialiști în domeniul științelor sociale, jurnaliști și politicieni discută din ce în ce mai des, mai sincer și mai profund despre problemele

fluxurilor de populații, despre fenomenele legate de integrarea migranților, contactul culturilor, diaspora, adică despre tot ceea ce urmează mișcărilor, voluntare sau impuse, ale bărbaților, femeilor și copiilor în afara frontierelor statelor sau în interiorul acestora.

2. Migrația ca fenomen obișnuit, nu ca excepție – rezultat al integrării europene și al globalizării. Acest interes merită semnalat pentru că tot ceea ce până acum era considerat o excepție, o anomalie în raport cu condiția sedentară a comunităților umane, și anume exilul, dezrădăcinarea, drumul, înfruntarea cu străinul și străinătatea, precum și reflectarea tuturor acestora în imaginar, începe să fie perceput astăzi, în urma unei schimbări radicale de atitudine, ca aparținând cotidianului, uneori provocând neazuri, alteori generând noi valori în interiorul unei comunități.

Europa clădită în ultima jumătate de secol este pe cale să schimbe fundamental concepția asupra migrațiilor. Prin Tratatul de la Maastricht, din 1992, se realizează nu numai o imensă piață comună în interiorul Uniunii Europene, ci și proiectul unei construcții politice cum nu a mai existat până acum. Administrarea acestor noi frontiere, în respectul drepturilor omului, va constitui prima mare provocare lansată de migrație în perioada următoare.

3. Acceptarea diferențelor. O altă provocare se referă la recunoașterea deosebirilor. Fie că este vorba de pogrom, de vânatoarea homosexualilor sau de violența împotriva negrilor, societatea umană a trebuit să învețe, într-un proces dureros pentru victimele persecuțiilor, să accepte deosebirile. Atacurile rasiste, peste tot în Europa, împotriva centrelor de primire a celor care cer azil, ne arată fragilitatea acestui proces de recunoaștere și tolerare a diversității provocate de migrație.

4. Migrația – o provocare și pentru România. Migrația trebuie cunoscută și înțeleasă și de elevii noștri, pentru că ea a devenit o provocare și pentru România care este astăzi țară-sursă, țară de tranzit, precum și țară de destinație pentru migranți. Dacă până în 1989 migrația era privită ca un fenomen negativ, în prezent România își reconsideră această atitudine și acceptă aprecierea susținută de multe alte state europene conform căreia, printr-o migrație controlată, se poate acționa pozitiv asupra unor realități precum scăderea demografică sau cea economică.

5. Sursele folosite. Dată fiind complexitatea acestui fenomen al istoriei contemporane și al istoriei foarte recente, sursele folosite sunt variate, alese conform principiului multiperspectivității: de la mass-media la literatura de specialitate, de la istoria orală la filme, afișe și literatura de ficțiune. Recomandăm activități prin care elevii să fie inițiați în critica surselor istorice, precum și utilizarea surselor din cadrul altor teme din pachetul educațional: *Impactul războiului asupra vieții oamenilor, Totalitarismul, Globalizarea, Diversitatea – resursă în construcția europeană?*

TABEL

METODOLOGIC

Tema	I. Cauzele migrațiilor contemporane. Tipuri de mișcări de populații în secolele al XX-lea și al XXI-lea	
Concepte	– Cauzalitate: cauze principale, secundare, cauze de lungă și de scurtă durată (generale și imediate)	
Întrebări cheie	– I.1. Cine și în ce împrejurări (din ce cauze) ia decizia de a migra? – I.2. Este migrația pe Internet un tip de migrație contemporană? – I.3. Care sunt deosebirile dintre migrația voluntară și cea forțată?	
Cuvinte cheie	– Colonizare – Decolonizare – Emigrant – Globalizare – Imigrant – Migrant – Migrație	– Migrație legală – Migrație ilegală – Migrație economică – Migrație virtuală – Migrație forțată – Migrație netă
Valorile educației pentru cetățenie democratică	– Independența în gândire, respectul pentru argumentul rațional, respectarea legii	
Competențe prin educația pentru cetățenie democratică	– Receptarea critică a informațiilor din mass-media, studiul critic al realității – Evaluarea diferitelor puncte de vedere	
Competențe prin curriculum-ul de istorie	– Analizarea factorilor economici, politici și culturali care alcătuiesc imaginea unei societăți	
Rezultate așteptate	– Elevii să identifice dintr-un complex de cauze pe cele decisive în luarea hotărârii de a migra	
Tipuri de surse	– Literatura de specialitate și de ficțiune – Harta	– Presa – Istoria orală
Metode didactice	– Eseu de cinci minute – Termeni cheie inițiali	– Știu, vreau să știu, am învățat – Dezbateri
Tema	II. Spațiul istoric al migrațiilor contemporane	
Concepte	– Continuitate și schimbare, propagandă	
Întrebări cheie	– II.1. Unde și de unde au migrat oamenii în sec. XX-XXI? – II.2. Migrațiile contemporane afectează și regiunea în care eu trăiesc?	
Cuvinte cheie	– Deportare – Dictatură – Propagandă – Refugiat	– Sezonier – Totalitarism – Viză
Valorile educației pentru cetățenie democratică	– Flexibilitate și adaptare la schimbare, responsabilitate socială și morală	

Tema		II. Spațiul istoric al migrațiilor contemporane
Competențe prin educația pentru cetățenie democratică		– Abilitatea de a folosi oportunitățile oferite de Uniunea Europeană – Capacitatea de a face legătura între experiențele personale și cele generale cu privire la diversitate
Competențe prin curriculum-ul de istorie		– Plasarea evenimentelor într-un context istoric mai larg: românesc, european sau mondial
Rezultate așteptate		– Elevii să formuleze consecințele situațiilor în care principiile democratice sunt respectate sau încălcate
Tipuri de surse	– Literatura de specialitate – Harta – Statistici	– Presa – Istoria orală
Metode didactice	– Brainstorming – Turul galeriei	– Gândiți, lucrați în perechi, comunicați
Tema		III. Consecințele migrațiilor contemporane
Concepte		– Drepturile omului
Întrebări cheie		– Care este impactul migrației asupra comunității de plecare, de destinație, precum și asupra oamenilor implicați în migrație ? – III.1. Cum modifică migrația viața migranților? – III.2. Care este impactul migrațiilor asupra țărilor implicate? – III.3. Care este prețul plătit de cei implicați în migrația contemporană?
Cuvinte cheie	– Azil – Azilant – Asimilare – Discriminare – Discriminare pozitivă – Integrare – Intoleranță	– Migrație etnică – Naturalizare – Prejudecăți – Rasism – Solicitant de azil – Stereotip – Xenofobie
Valorile educației pentru cetățenie democratică		– Respectarea valorilor democratice – Respectul pentru sine și pentru celălalt – Aprecierea demnității umane, respingerea stereotipiilor și a prejudecăților
Competențe prin educația pentru cetățenie democratică		– Susținerea diversității și a coeziunii sociale – Înțelegerea și acceptarea diversității – Toleranță și intoleranță
Competențe prin curriculum-ul de istorie		– Recunoașterea și acceptarea interculturalității
Rezultate așteptate		– Elevii să fie capabili să reflecteze asupra beneficiilor și a pierderilor provocate de migrații
Tipuri de surse	– Afize – Legislație – Harta	– Istoria orală – Presă – Filme
Metode didactice	– Joc de rol – SINELG – Gruparea elevilor în funcție de o atitudine	– Cubul – Studiul de caz – Jurnalul cu dublă intrare – Știu – vreau să știu – am învățat

TABEL CRONOLOGIC

Contextul istoric: local, european, universal		Mișcări de populații
<ul style="list-style-type: none"> – Revoluția industrială din Europa de Vest determină și o creștere demografică (populația crește de la 266 mil. locuitori în 1850 la 450 mil. loc. în preajma primului război mondial). – România independentă ia măsuri pentru dezvoltarea unei economii moderne: crearea unui sistem bancar, acorduri economice, extinderea căilor ferate, dezvoltarea industriei. 	1900	<ul style="list-style-type: none"> – Europeanii migrează către alte continente, în special America (între 1871-1915, 36 mil. europeni au părăsit continentul, dintre care aprox. 30 mil. definitiv). – Există și o migrație internă, de la sat la oraș, prin urbanizare, precum și una intra-europeană (5-6 mil. ruși au trecut munții Urali pentru a se instala în spațiul transsiberian). – Franța este prima țară europeană care cunoaște imigrația în masă, dinspre țările vecine (Germania, Elveția, Spania, Italia), fiind urmată de Elveția, Germania, Marea Britanie, Belgia și Luxemburg.
<ul style="list-style-type: none"> – Primul război mondial. – România se implică în acest război, începând cu anul 1916, în Antantă, având ca scop reîntregirea națională. 	1914-1918	<ul style="list-style-type: none"> – Refugiații de război în regiunile implicate în lupte. – Mii de armeni, supraviețuitori ai genocidului din anul 1915, s-au refugiat în Rusia, Franța și America.
<ul style="list-style-type: none"> – Destrămarea imperiilor rus, austro-ungar, turc și german, formarea statelor naționale. – Prin deciziile plebiscitare ale românilor, se formează statul național unitar român. 	1918-1920	<ul style="list-style-type: none"> – Deplasări provocate de trasarea noilor granițe. Spre exemplu, în Ungaria s-au stabilit aprox. 400.000 de maghiari, venind din România, Cehoslovacia și Iugoslavia, iar în Bulgaria, peste 200.000 de persoane din Macedonia, Turcia și Dobrogea.
<ul style="list-style-type: none"> – Conferința de pace de la Paris. – Tratatul de la Versailles, Trianon, Saint Germain și Paris recunosc unitatea statului român. 	1919-1920	<ul style="list-style-type: none"> – Deplasări provocate de retrasarea hărții Europei. Statul național devine forța care îi controlează pe locuitori, majoritari și minoritari, aceasta manifestându-se și prin controlul pașapoartelor.
<ul style="list-style-type: none"> – Război civil în Rusia. 	1918-1921	<ul style="list-style-type: none"> – Emigrarea celor care se temeau sau se împotriveau regimului comunist, „rușii albi” (între 2 și 3 mil. persoane).
<ul style="list-style-type: none"> – Refacerea economică după înlăturarea distrugerilor provocate de primul război mondial. 	1922-1928	<ul style="list-style-type: none"> – Migrația „cerută” de planurile de extindere economică, precum și de problemele demografice provocate de război. Statele interesate realizează acorduri pentru recrutarea imigranților economici.

Contextul istoric: local, european, universal		Mișcări de populații
<ul style="list-style-type: none"> – Instaurarea regimurilor de dreapta în Italia și Germania și a regimului de stânga, comunist, în URSS. 	1922-1933	<ul style="list-style-type: none"> – Migrația opozanților regimurilor extremiste, precum și a celor vizați de politicile dictatoriale: militanți antifasciști italieni, antihitleriști și evrei. Deportările ordonate de Stalin.
<ul style="list-style-type: none"> – Marea criză economică mondială. – Economia României este puternic afectată de această criză. 	1929-1933	<ul style="list-style-type: none"> – Migrația de „restituire” voluntară sau forțată a forței de muncă.
<ul style="list-style-type: none"> – Război civil în Spania. 	1936-1939	<ul style="list-style-type: none"> – Migrația din zonele de conflict: o jumătate de milion de spanioli trec Pirineii, în martie 1939, pentru a scăpa de armatele franchiste.
<ul style="list-style-type: none"> – Presiuni diplomatice asupra României, care este obligată să cedeze URSS, Ungariei și Bulgariei teritorii care reprezintă o treime din suprafața țării. 	1940	<ul style="list-style-type: none"> – Refugierea românilor din teritoriile cedate.
<ul style="list-style-type: none"> – Al doilea război mondial. – România este inițial neutră (1939), apoi este aliata Germaniei, alături de care luptă în Est. În august 1944 intră în alianța Națiunilor Unite. 	1939-1945	<ul style="list-style-type: none"> – Dislocarea a numeroase comunități din zona fronturilor de luptă sau din apropierea lor; migrarea celor vizați de persecuțiile rasiale și politice ale regimurilor dictatoriale. Se estimează că 30 mil. de persoane au fost deplasate în anii războiului, în primul rând civili care fugeau din calea dușmanului. Spre exemplu, 520.000 de locuitori din Alsacia și Lorena au fugit din cauza invaziei germane; în 1940 numai jumătate s-au întors. În ultimele luni ale războiului, mai mult de 10 mil. germani din Prusia Orientală, Pomerania și Silezia se refugiază în zonele vestice, aflate sub controlul Națiunilor Unite.
<ul style="list-style-type: none"> – Noi granițe în Europa, instaurarea regimurilor comuniste în est și a cortinei de fier pe continent, începutul războiului rece. 	1945-1946	<ul style="list-style-type: none"> – Migrații etnice și politice. Ungaria, România și Bulgaria au făcut schimb de populații. Peste 9 mil. de germani sunt expulzați din Prusia Orientală, Polonia, Cehoslovacia și se așează în RFG. – Stalin continuă politica de persecuții și deportează în masă pe germanii din zona Volgăi, pe tătarii din Crimeea, pe o parte a polonezilor și a locuitorilor țărilor baltice, sub acuzația de colaboraționism. Aprox. 600.000 de persoane din Basarabia și Carelia și-au căutat refugiu în afara granițelor URSS. – Sute de mii de est-germani au trecut granița în sectorul apusean al Germaniei.

Contextul istoric: local, european, universal		Mișcări de populații
<ul style="list-style-type: none"> – Planul Marshall pentru ajutorarea Europei, refuzat de URSS în numele tuturor statelor devenite comuniste, între care și România. Ea devenise, odată cu 30 dec. 1947, Republică Populară, prin impunerea abdicării regelui Mihai I. 	1948	<ul style="list-style-type: none"> – Reîncepe migrația către SUA, care acordă un statut special refugiaților politici. Este vorba despre Legea pentru persoanele obligate să migreze (Displaced Persons Act), din anul 1948, care a permis intrarea a 400.000 de refugiați din Europa de Est. Migrația forței de muncă cerută de refacerea Europei occidentale.
<ul style="list-style-type: none"> – Prosperitate economică în Europa de nord și de vest: dezvoltare industrială, creșterea numărului de locuri de muncă. 	1950-1970	<ul style="list-style-type: none"> – Crește cererea de mână de lucru europeană și extra-europeană: Franța, Marea Britanie, Germania, Belgia, Țările de Jos, Suedia, Danemarca au făcut apel la mâna de lucru străină, așa cum au procedat și țări care au fost inițial țări de emigrare, precum Italia, Spania, Portugalia, Grecia.
<ul style="list-style-type: none"> – Revolta anticomunistă din Ungaria. 	1956	<ul style="list-style-type: none"> – 250.000 de unguri au părăsit țara, din cauza represiunii regimului lui Janos Kadar; cei mai mulți s-au putut așeza în SUA, iar ceilalți în Elveția, Franța și Marea Britanie.
<ul style="list-style-type: none"> – Construirea Zidului Berlinului. 	1961	<ul style="list-style-type: none"> – În cursul celor 28 de ani de existență a Zidului au fost ucise de grăniceri și polițiști 239 de persoane care au încercat să treacă în Berlinul Occidental. 5.000 de est-germani au fost arestați la graniță, iar 4.000 au reușit să evadeze din lagărul comunist.
<ul style="list-style-type: none"> – Amploare maximă a procesului de decolonizare, anul 1960 este considerat „Anul Africii”. 	1960-1970	<ul style="list-style-type: none"> – Locuitori ai fostelor colonii, europeni dar și băștinași, migrează către fostele metropole.
<ul style="list-style-type: none"> – Revolta anticomunistă din Cehoslovacia și intervenția trupelor Pactului de la Varșovia. 	1968	<ul style="list-style-type: none"> – Refugiarea celor care au susținut revolta.
<ul style="list-style-type: none"> – Stagnare sau chiar regres al economiei occidentale. – Regimuri autoritare în Europa (Spania franchistă, în Portugalia - Salazar și în Grecia - Regimul Coloneilor). – Instaurarea regimurilor militare, autoritare, în țări ale lumii a treia. – Regimuri comuniste în Vietnam, Laos, Cambodgia. – Răzoi civil în Nicaragua, El Salvador. 	1970-1980	<ul style="list-style-type: none"> – Renunțare la recrutarea forței de muncă a imigranților. – Emigrație politică, în special a intelectualilor și a membrilor partidelor politice interzise de autorități.

Contextul istoric: local, european, universal		Mișcări de populații
<ul style="list-style-type: none"> – Criza petrolieră și necesitatea restructurării economiei occidentale. – În România începe perioada cea mai apăsătoare a regimului comunist al lui Nicolae Ceaușescu. 	1973-1974	<ul style="list-style-type: none"> – Limitarea imigranților economici; fenomenul este compensat de reîntregirea familiilor și de imigrația clandestină pentru anumite sectoare de activitate: construcții, lucrări publice, confecții.
<ul style="list-style-type: none"> – Angola și Mozambic, foste colonii portugheze, își proclamă independența. 	1975	<ul style="list-style-type: none"> – Revenirea masivă în Portugalia a repatriaților (retornados).
<ul style="list-style-type: none"> – Prăbușirea comunismului în Europa de Est. 	1989	<ul style="list-style-type: none"> – Revenirea etnicilor în țările-„mamă” prin părăsirea țărilor de naștere, foste state comuniste. Migrația, economică sau politică, a locuitorilor din fostele țări comuniste; spre exemplu, în anii 1991-1993, între 300.000 și 400.000 de albanezi și-au părăsit țara, cei mai mulți fiind ilegal în Italia și Grecia.
<ul style="list-style-type: none"> – Reunificarea Germaniei. 	1990	<ul style="list-style-type: none"> – Migrație internă, între regiunile din fostele RFG și RDG, precum și venirea în Germania a etnicilor germani din fostele state comuniste din Europa. Spre exemplu, între 1989 și 1999, aprox. 186.000 de etnici germani au părăsit România.
<ul style="list-style-type: none"> – Începutul războiului civil în fosta Iugoslavie. 	1991	<ul style="list-style-type: none"> – Refugiați din zonele conflictului etnic, religios și militar: 1991, din Croația; 1992-1996 din Bosnia; 1998-1999 din Kosovo. Aprox. 4,6 mil. de persoane s-au refugiat fie în țările vecine (Macedonia, Albania, Grecia), fie în alte țări europene unde au obținut statut de refugiat. Cei mai mulți, aprox. 150.000, sunt admiși în Germania, urmată de Marea Britanie, Franța și Țările de Jos.
<ul style="list-style-type: none"> – Tratatul de la Maastricht, prin care se stabilește extinderea Uniunii Europene. 	1992	<ul style="list-style-type: none"> – Liberă circulație a capitalurilor și a forței de muncă în spațiul UE, fenomen care se înscrie în globalizare. – Mobilitatea elitelor, a „creierelor” care lucrează în firmele multinaționale.
<ul style="list-style-type: none"> – Război civil în Rwanda. 	1994	<ul style="list-style-type: none"> – Refugiați în tabere organizate în țări vecine.

Contextul istoric: local, european, universal	Mișcări de populații
<p>– Tratatul de la Amsterdam, care cuprinde politicile statelor membre UE în legătură cu azilul și migrațiile, este adoptat de Comisia Europeană și de Consiliul de Miniștri.</p>	<p>1999</p> <p>– Statele semnatare desfășoară activități pentru uniformizarea legislației privind imigrații. În martie 2005, Comisia Europeană lansează Cartea Verde a migrației economice, document ce reprezintă o nouă invitație la dezbateri publice pentru armonizarea legislației țărilor UE în legătură cu aceste aspecte. În același an, Comitetul de miniștri al Consiliului Europei a adoptat un set de 24 de principii directe care detaliază procedurile de repatriere forțată a străinilor care locuiesc ilegal în țările UE. Textul este primul document internațional care abordează toate etapele procedurii de repatriere forțată, de la constatarea situației ilegale până la repatrierea efectivă.</p>
<p>– Atentatele de la New York.</p>	<p>2001</p> <p>– Toate statele, și mai ales cele vizate de astfel de amenințări, iau măsuri suplimentare pentru supravegherea străinilor care intră în țară.</p>
<p>– Constituția UE este respinsă prin referendumuri în Franța și Olanda.</p>	<p>2005</p> <p>– Mass-media scrie despre „teama de Est” ca fiind una dintre cauzele acestei respingeri.</p>

I. CAUZELE MIGRAȚIILOR CONTEMPORANE

TIPURI DE MIȘCĂRI DE POPULAȚII ÎN SECOLELE AL XX-LEA ȘI AL XXI-LEA

Cauzele care determină o persoană sau un grup de oameni să părăsească țara de origine pentru a se stabili definitiv sau numai temporar în altă țară sunt multiple. Însă, de cele mai multe ori, poate fi identificată o cauză preponderentă. În funcție de aceasta, sunt formulate și tipurile de migrații ale secolelor al XX-lea și al XXI-lea.

Cercetările arată că fenomenele migratoare nu sunt numai crize datorate schimbărilor complexe ale secolelor al XX-lea – al XXI-lea, ci ele sunt fenomene ale evoluției umanității, pentru care trebuie să ne pregătim să le înțelegem.

PENTRU PROFESOR

Tipurile de migrații sunt definite în glosar.

1. CINE ȘI ÎN CE ÎMPREJURĂRI IA HOTĂRÂREA DE A MIGRA? CINE ESTE RESPONSABIL PENTRU MIGRAȚIILE CONTEMPORANE?

1.1. COPILĂRIA DE PE GOLGOTA BĂRĂGANULUI

„Pentru Dora Sarafolean, clipa de despărțire definitivă de locurile părintești din satul bănățean n-a pălit în amintire, deși, ori de câte ori o evocă, glasul îi tremură a lacrimă: am ieșit prin curte, mama cu noi doi de mână și cu...icoana noastră – Iisus Hristos și Maica Domnului, așa, ca într-un pelerinaj dureros.

Satul s-a creat în toamnă, când a venit un activist de partid și a împărțit fiecărei familii o parcelă de pământ, bătând un țaruș numerotat în pământ. Casele erau din chirpici sau din pământ, cu acoperiș din paie de orez, și arătau toate la fel: câte o cameră și câte o

bucătărie. Străzile nu aveau nume, ci numere.

Școala însă s-a făcut și iarna lui 1951 n-a fost singura iarnă pe care aveau s-o petreacă bănățenii în Bărăgan.

Vara, la Măzăreni veneau țărani și vindeau fructe. Mama Sarafolean a reușit cu greu să cumpere câteva kilograme de cireșe. Fratele meu Silviu, care nu-și aducea aminte cum arăta un pom cu fructe, a aninat cireșele în puiul de salcâm din curtea casei, admirându-l apoi cu licărire năzdrăvană în ochi. Mama, văzând aceasta, a început să plângă, rugând Cerul să se îndure de copilul atât de inocent.”

Tatiana Cernicova-Dincă, *Bărăganul – sârma ghimpată a unei copilării*, în Mirela Luminița Murgescu, Silvana Rachieru, *Adolescența și copilăria de altădată. Tinerii de azi cercetează istoria de ieri*, Concursul EUSTORY, 2002.

Concursul ISTORIA MEA – EUSTORY este organizat de Fundația Noua Istorie și se înscrie în rețeaua EUSTORY coordonată de Fundația Korber. Țelul principal al concursului este, conform afirmațiilor celor implicați în organizarea lui, stimularea interesului tinerilor pentru trecut, dezvoltarea atașamentului lor față de comunitatea locală, de statul român și de valorile europene și general umane. Concursul dorește să contribuie la dezvoltarea capacității tinerilor de a înțelege realitatea curentă, de a reflecta în mod critic și de a-și asuma responsabilitățile ce le revin în cadrul societății.

1.2. DOCUMENTE ALE AUTORITĂȚILOR COMUNISTE CU PRIVIRE LA DEPORTĂRILE ÎN BĂRĂGAN

„Fiecărei persoane sau familii care urmează a fi dislocată li se va aduce la cunoștință Decizia Ministerului Afacerilor Interne, comunicându-li-se mijloacele de transport ce li se pun la dispoziție. De asemenea, li se va arăta că bunurile ce nu le pot transporta, pot să le vândă.

Totodată li se va comunica ora când trebuie terminată împachetarea. La fiecare gospodărie unde s-a comunicat Decizia, rămâne unul sau doi ostași pentru a supraveghea ca cei în cauză să nu distrugă bunuri, să nu incendieze sau să nu dispară.”

Viorel Marineasa ș.a., *Deportarea în Bărăgan. Destine, documente, reportaje*, Timișoara, 1996.

Dislocările de populație din iunie 1951 au fost hotărâte în cadrul ședinței Consiliului de Miniștri din 15 martie, prin care Ministerul Afacerilor Interne putea muta din orice localitate persoanele care „dăunau construirii socialismului în Republica Populară Română”. Aceste dislocări au fost pregătite prin două Directive care cuprind măsurile politice, militare și administrative impuse de autoritățile comuniste.

APLICAȚIE

- Cât de veridică este sursa 1.1 pentru a cunoaște migrația forțată – deportarea – în timpul regimului comunist din România? Realizați o analiză critică a acestei surse.
- Analizați imaginea salcâmului care „poartă” cireșe; treceți dincolo de joaca copilului și formulați o apreciere în legătură cu reacția copiilor și a adulților într-o situație limită.
- Comparați sursele 1.1 și 1.2; stabiliți și explicați deosebiri.
- Descrieți momentul părăsirii satului din punctul de vedere al familiei deportate și apoi din punctul de vedere al soldaților în misiunea primită de la autoritățile comuniste.

1.3. REVENIREA ÎN PORTUGALIA

„Și acum când avionul intra pe pistă la Lisabona s-a mirat de clădirile din cartierul Encarnacao, de maidanele pe care se osificau piane sfărâmate și carcase rupestre de mașini, și de cimitirele și cazărmile al căror nume nu-l cunoștea ca și cum ar fi descins într-un oraș străin căruia îi lipseau, ca să-l recunoască drept al său, notarii și ambulanțele din urmă cu optsprezece ani. Stătuse o săptămână cu mulatra și puștiul în sala de îmbarcare din aeroportul din Luanda, toți trei întinși pe jos, înfășurați în pături, chinuiți de foame,

într-un vălmășag de geamantane, saci, copii, suspine și mirosuri, în speranța că vor găsi un bilet să fugă de Angola, și de mitralierele care răpăiau zilnic pe străzi, ridicate în aer de negri în salopete de camuflaj, îmbătați de after-shave și de autoritate. Un funcționar, care consulta niște hărți și călca peste trupurile culcate, picura din oră în oră câte un nume, iar după geamuri milițieni de-ai UNITA cu brățări din păr de cal și lănci prevăzute cu pene, dirijați de consilieri americani și chinezi, vegheau sub tuburile de neon din tavan.”

Antonio Lobo Antunes, *Întoarcerea caravelor*, Humanitas, 2002.

APLICAȚIE

- Sursa 1.3 este un fragment dintr-un roman – o lucrare de ficțiune. Credeți că experiența relatată are un fundament real? Poate fi folosit acest roman ca sursă pentru reconstituirea unei realități istorice? Discutați în grupuri mici și apoi la nivelul întregii clase.
- Dacă cei mai mulți dintre voi sunteți de acord cu folosirea acestei surse, utilizați informațiile din cadrul orelor de istorie pentru a reconstitui fondul istoric al evenimentelor ilustrate de sursă. Pentru încadrarea cronologică puteți folosi și tabelul cronologic care însoțește acest modul.
- Cu ajutorul profesorului de literatură, alcătuiți o listă cu romane din literatura română și universală care pot fi utile pentru înțelegerea fenomenelor colonizării și decolonizării sau a altor evenimente.
- Din lista alcătuită de voi, alegeți un exemplu și organizați o dezbateră cu tema: „Romanul... – între ficțiune și adevăr istoric”.

PENTRU PROFESOR

Personajul principal al romanului este un portughez care, timp de mai mulți ani, a lucrat în Angola. Folosiți informațiile suplimentare referitoare la autor; ele se găsesc în capitolul „Personalități și instituții implicate în migrațiile contemporane”. Sunt utile, de asemenea, și sugestiile privind critica unei surse care se găsesc în capitolul Sugestii metodologice.

PENTRU PROFESOR

Fragmentul din romanul *Întoarcerea caravelor* de Antonio Lobo Antunes poate fi folosit pentru o dezbateră cu tema: „Între ficțiune și adevăr istoric”. În acest context se discută modul în care putem folosi literatura de ficțiune pentru o reconstituire istorică. Pentru o analiză corectă propunem parcurgerea următorilor pași:

1. Când a fost scris romanul/la cât timp după desfășurarea evenimentelor despre care vorbește?
2. A fost autorul martor al evenimentelor pe care le descrie?
3. Sunt menționate fapte pe care le cunoaștem din alte surse?
4. Cu ce scop a fost scris romanul?
5. Verificați informațiile din această sursă cu cele care apar în alte tipuri de surse (hărți, statistici, literatura de specialitate).

1.4. MĂRTURIA LUI J.L.K., MIGRANT ÎN ROMÂNIA DIN CONGO-BRAZAVILLE

„Experiența mea ca refugiat este una pentru care cuvintele nu sunt de ajuns. Părăsind totul, familie, prieteni, mă aflu acum în această țară (România, 1999) în care nu cunosc pe nimeni, nici chiar limba, trăind prin bunăvoința organizațiilor internaționale și a guvernului. Înainte de a-mi părăsi țara lucram într-o societate aviatică și aveam toate condițiile pentru o viață bună. Atunci când a izbucnit războiul, eram, cu probleme de serviciu, într-un alt oraș. A fost șansa mea, deoarece toți colegii mei au fost omorâți de un obuz care a atins clădirea firmei. Cu ajutorul unor prieteni am reușit să părăsesc țara abandonând totul și, dintr-o țară în alta, sunt acum în România. Calvarul vieții mele au fost cele două luni petrecute într-o pădure, fără hrană sau medicamente. Am văzut copii murind de foame, bătrâni

abandonați pentru că nu aveau puterea să fugă. Viața nu mai avea nici un sens, ființa umană nu mai valora nimic. Omul devenise un animal sălbatic trăind în pădure.

Acesta a fost calvarul vieții mele înainte de sosirea în România.

Aici au apărut alte dificultăți. Autoritățile mi-au refuzat intrarea deoarece nu aveam acte și am stat patru zile la punctul de frontieră. Ce să fac într-o asemenea situație? Să mă întorc în țară, imposibil; atunci a trebuit să accept toate umilințele și capriciile celor de la frontieră.

Așa a început pentru mine viața de refugiat într-o țară cu totul necunoscută și unde totuși trebuie să reîncep să trăiesc. Totul este nou, necunoscut și nu știu ce să fac. Viața, viața mea trebuie reconstruită reîncepând de la zero.”

Material realizat de Pema Bekilda, elevă în clasa a XII-a, în cadrul proiectului „Dacă vrei să schimbi istoria, trebuie mai întâi să o cunoști”, 2000.

PENTRU PROFESOR

Regulile privind istoria orală sunt în capitolul „Sugestii metodologice”.

PENTRU PROFESOR

* Modul în care se organizează o astfel de dezbatere, precum și proiectul, ca metodă de evaluare, sunt prezentate în capitolul „Sugestii metodologice”.

APLICAȚIE

- Sursa 1.4 este o confesiune, o sursă care aparține istoriei orale. Discutați la nivelul întregii clase și stabiliți 4 reguli care trebuie respectate atunci când recurgem la istoria orală. Comparați lista voastră cu cea stabilită de specialiști.
- Realizați o critică a acestei surse; dacă nu sunteți de acord cu folosirea ei, prezentați colegilor argumentele voastre. Dacă sunteți de acord cu folosirea ei, răspundeți următoarelor cerințe:
 - a. cu ajutorul cunoștințelor din orele de istorie, precum și al unei documentări suplimentare (Encarta: <http://Encarta.msn.com> sau Enciclopedia Britannica <http://www.eb.com-search>), reconstituiți condițiile în care migrantul care ne relatează experiențele prin care a trecut a părăsit țara de origine.
 - b. formulați două consecințe ale războiului (civil în acest caz) asupra locuitorilor statului respectiv.
 - c. identificați trei probleme cu care s-a confruntat acest migrant. Comparați-le cu problemele altor migranți care apar în relatările din acest modul și formulați o concluzie.
 - d. Discutați soluția prezentată de migrant în cadrul unei dezbateri academice cu tema: „Viața de refugiat într-o țară necunoscută”. (*)

1.5. MIGRAȚIA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN EUROPA ÎN ANII 1945-1973

John Lauer, Chris Rowe, *Years of Division. Europe since 1945*

PENTRU PROFESOR

Folosind *Harta migrației economice către Europa de Vest în anii 1945-1973*, pot fi propuse următoarele sarcini de lucru:

1. Numiți trei state europene și alte trei extraeuropene care sunt țări de plecare în migrația economică în anii 1960-1975.
2. Numiți două state care sunt țări de destinație pentru acest tip de migrații.
3. Formulați două cauze ale acceptării migrației economice de către aceste țări.
4. Care este statutul Portugaliei, Spaniei și al Greciei: sunt țări de plecare sau țări de destinație?
5. Astăzi aceste state au același statut? Argumentați răspunsul.

APLICAȚIE

- Priviți cu atenție sursa 1.5 și precizați două direcții ale migrației în Europa; indicați care sunt țările de plecare și care sunt țările de destinație.
- Care dintre experiențele relatate de sursele 1.1-3 se regăsesc între informațiile oferite de această hartă? Care dintre ele nu apar? Discuță cu colegul de bancă și formulați împreună o explicație. Comparați răspunsul vostru cu cel dat de colegi.
- Imaginați-vă că sunteți implicați într-una dintre migrațiile ilustrate de hartă. Scrieți o relatare despre ceea ce trăiți. Comparați relatarea voastră cu sursele analizate mai sus. Formulați o concluzie pe care să o prezentați colegilor voștri.

1.6. COMUNIȘTII I-AU VÂNDUT PE SAȘI CU CÂTE 8000 DE MĂRCI

„În anii '70 sasul Johann Zauner din Deva, vestit cârciumar, a deschis în Germania, lângă Landshut, un restaurant. Plecase împreună cu familia și trăia, cu angoasă amară, șocul adaptării la noua patrie. De la distanță, toate necazurile și zilele negre trăite în România se estompau, rămânându-i în memorie doar clipele fericite și

purtând în suflet dulcea nostalgie a locurilor natale. Ca să-și astâmpere dorul, Johann a rânduie un «salon românesc» în care-și primea oaspeții interesați de țuiculiță, sarmale și mititei... Emigrat în țara originilor sale îndepărtate, sasul Zauner nu se putea desprinde, oricât ar fi încercat, de... românul Zauner.

În destinul său, un cronicar de familie ar putea descifra mare parte din destinul tuturor sașilor «vânduți» pe 8000 de mărci de un regim inuman și lipsit de o minimă inteligență în fața istoriei. «Cap de pod» pe pământ românesc al uneia dintre cele mai dezvoltate civilizații europene,

comunitățile de sași și șvabi din Transilvania au luat drumul bejaniei dintr-o negliobie uriașă, văduvind România de o populație etalon în procesul dezvoltării și integrării europene, iar Germania, de un avanpost strategic al germanismului răsăritean.”

Revista *Formula AS*, anul XII, nr. 505, martie 2002.

APLICAȚIE

Citiți cu atenție sursele 1.1, 1.4 și 1.6. Sunt relatări despre persoane puternic afectate de migrație. Formați două grupe. Prima grupă va alcătui o listă cu informațiile despre faptele acestora, iar a doua grupă va alcătui o listă cu opiniile autorilor. Discutați listele pe care le-ați alcătuit. Pentru a verifica rezultatele voastre, folosiți și următoarele surse:

- pentru România comunistă: *www.comunism.ro*, precum și Marius Oprea, *Moștenitorii securității*, Humanitas, 2004;
- pentru războiul civil din Congo: Reader's Digest, *Când, unde și cum s-a întâmplat*, 2005.

1.7. MIGRAȚIA CADRELOR

„Deplasarea întreprinderilor, favorizată de fenomenul globalizării, provoacă o formă nouă de migrație ce poate fi numită «migrația cadrelor» (specialiști). Mii de persoane cu înaltă calificare, personal de înalt nivel, directori de firme, manageri, specialiști ș.a. migrează, în contextul unei mobilități legate de desfășurarea investițiilor pe scară planetară. Aceștia formează o categorie de persoane care este în continuă creștere. Acești străini care au

un nivel social înalt nu sunt percepuți ca «imigranți» pentru că acest termen implică o poziție socială modestă. Ei sunt «internaționali», ceea ce este cu totul altceva. În categoriile sociale înalte, a fi străin, a veni din străinătate, a vorbi limbi străine, a avea prieteni de toate naționalitățile reprezintă nu stigmat, ci avantaje, cultivate și puse în evidență. Aceste cadre expatriate sunt câștigătorii procesului de globalizare.”

Ann Catherine Wagner, *Itineraire au coeur des élites de la mondialisation*, în *Pétition*, nr. 2, Paris, 1998.

APLICAȚIE

- Citiți cu atenție următoarea listă; ea cuprinde cauze ale migrațiilor contemporane. Care dintre ele pot fi regăsite în sursele 1.6 și 1.7?
Șomaj crescut; război civil; cerere de mână de lucru; educație mai bună; libertatea de exprimare; teama de persecuții din motive religioase, politice sau etnice; foamete; slujbe mai bine plătite; siguranța dată de sistemul legislativ; hrană suficientă pentru toată lumea; sărăcie; puține șanse pentru o viață decentă; suprapopulare; război cu un stat vecin; libertatea de mișcare.
- Grupați factorii de mai sus în factori care fac necesară și factori care fac posibilă migrația.
- Formulați, pe baza cunoștințelor voastre, alți trei factori ai migrațiilor contemporane.

SARCINI DE LUCRU PENTRU TOATE SURSELE

- Citiți sursele date și răspundeți următoarelor întrebări: cine ia hotărârea de a migra, în ce împrejurări are loc migrația?
- Comparați concluziile voastre cu următorul tabel cronologic, pe care mai întâi îl veți completa cu ajutorul manualului de istorie, folosind modelul dat:

anul	România	Evenimente în Europa	Africa
1949			În Africa de Sud este introdus apartheidul
1960		Construirea Zidului Berlinului	
1970	Consolidarea dictaturii lui Nicolae Ceaușescu		
1975			Angola și Mozambicul devin independente
1990	Perioada postcomunistă		1991 Tulburări în Kinshasa, capitala Zairului, fostul Congo-Kinshasa.
2000		Euro, moneda UE este adoptată de 11 state	

SUGESTII PENTRU ALTE ACTIVITĂȚI

- Formulați legătura dintre decizia de a migra, așa cum este prezentată în sursele date, și mediul social, economic și politic din care migrantul pleacă.
- Formați patru grupe și, pe baza surselor date, stabiliți cauzele migrațiilor: cauze economice, sociale, politice, altele (spirit de aventură etc.)
- Folosind definițiile din glosar, stabiliți ce tipuri de migrații (economice, etnice etc.) sunt ilustrate de sursele de mai sus. Precizați, pentru fiecare situație, cui îi aparține decizia de a migra.

2. ESTE MIGRAȚIA PE INTERNET UN TIP DISTINCT AL MIGRAȚIILOR CONTEMPORANE?

Imagine preluată din revista *Level* care se adresează celor pasionați de computere. (www.level.ro)

2.1. CLAUDIU

„Părerea mea este că IRC-ul va domina și în viitor, iar majoritatea întâlnirilor se vor face pe net. Nu te mai duci să stai la un bar sau la discotecă să agăți vreo

fată, nu o mai inviți în oraș, ci îi zici «Hai să ne întâlnim pe un site cu cine știe ce chestii distractive sau pe alt site cu cine știe ce chestii XXX».”

Revista *Level*, 2002.

2.2. ANDREI AKA DYNAMIX

„Pentru mine, Internetul a adus două mari avantaje: accesul la informații și o comunicare mai ușoară între indivizi. Despre primul n-are rost să vorbesc aici, pentru că știm cu toții că pe net poți găsi tot ce vrei, de la poze porno cu pokemoni

până la referate pentru grădiniță. O dată cu apariția Internetului, lumea a început să converseze fără să mai fie împiedicată de distanțe, țara în care se află, timpul zilei, vremea de afară etc. S-a descoperit că e mult

APLICAȚIE

- Analizați imaginea alăturată pe baza unuia dintre următoarele modele:
 - a. ce spune imaginea, ce sugerează ea, ce nu ne spune?
 - b. descrieți, analizați și interpretați imaginea.
- Discutați cu un coleg ce titlu este mai potrivit pentru această imagine:
 - a. Bonsai uman
 - b. Rădăcinile cunoașterii.
- Dacă aveți altă părere decât ea/el, căutați în clasă colegi care au aceeași părere ca și voi. Formați o echipă și, în urma discuțiilor, formulați 3 argumente pentru titlul pe care l-ați ales. Prezentați argumentele colegilor voștri.
- Folosiți argumentele formulate pentru a răspunde întrebării: de ce oamenii recurg la migrația virtuală?
- Pe baza celor discutate până acum, precum și pe baza experienței voastre, organizați o dezbatere cu tema: „Este navigația pe Internet o formă de manifestare a migrației contemporane?” Dacă argumentele „pro” sunt cele mai convingătoare, puteți continua lucrul cu ajutorul surselor de mai jos.

mai ușor să trimiți mesaje prin e-mail decât să dai bani pe timbre sau pe telefoane internaționale.

În ultima vreme, comunitățile virtuale există sub formă de

chat sau forumurile (preferatele mele). Deși îmi place chat-ul, n-am prea mult timp să-l folosesc, așa că intru on-line doar de plăcere, fără să caut ceva special.“

Revista *Level*, 2002.

PENTRU PROFESOR

Pașii ce se pot parcurge pentru critica sursei sunt descriși în capitolul „Sugestii metodologice”.

APLICAȚIE

Citiți cu atenție sursele 2.1 și 2.2 și apoi identificați și formulați care sunt principalele teme care apar. Discutați la nivelul întregii clase și completați următoarea fișă:
a. critica sursei; b. vârsta vocilor/autorilor mesajului; c. tema/temele abordate.

2.3. CALCULATORUL UCIDE AMORUL

„Doctorul Florin Tudose: Am avut fericirea, în vara aceasta, să merg în Japonia și să pot sta trei sau patru zile față în față cu societatea japoneză și cu japonezii, așa cum trăiesc ei. Erau toți absorbiți de imagini, trăiau într-o lume imaginară. Acest popor extraordinar de pragmatic și de disciplinat trăiește într-un vis! Fiecare cetățean care avea sub cincizeci de ani, dar asta nu înseamnă că ceilalți nu, ținea în mână un telefon care, de fapt, era un puternic ordinator cu care era legat la Internet, iar pe ecran curgeau nenumărate informații și imagini... În mijloacele de transport în comun, pentru că distanțele sunt foarte mari, toți priveau ecranele cu cristale lichide. Erau în acea lume ca într-o transă. Cei care nu făceau lucrul acesta dormeau.

Reporterul: Deci tot într-un vis erau...

– Da, erau într-un vis, ca o țară care a plonjat într-un vis tehnologic și probabil că și în visul-vis tot jocuri și formule pe calculator visau. Am rămas profund impresionat, dar venind acasă și citind presa medicală, am aflat că o nouă boală a apărut în Japonia: numeroși tineri se retrag, nu mai vor să meargă la școală, nu mai vor nimic, stau într-un spațiu foarte îngust, în bucătărie sau în debara, și refuză să mai iasă de acolo cu lunile sau chiar cu anii. Acest sindrom se numește *hikikomori*. Cum ar fi la noi pustnicia. Sunt câteva mii de cazuri înregistrate și se anticipează că în următorii trei ani vor fi peste un milion. E o pustnicie de tip modern, doar că se încuie acolo cu calculatorul și uneori au ieșiri de o cruzime și de-o violență rară, lichidează familia, bunicii, pe cei care le spun că nu e bine ce fac.“

Interviu realizat de Robert Turcescu cu dr. Florin Tudose, șeful departamentului de psihiatrie al Spitalului Universitar. Ziarul *Evenimentul Zilei*, octombrie, 2003.

APLICAȚIE

Discutați în grupe de 4-5 elevi: sursa 2.3 prezintă un aspect problematic al migrației virtuale. Cine credeți că este responsabil pentru situația creată? Prezentați colegilor concluzia voastră și comparați-o cu cea formulată de ei. Ce soluție puteți oferi pentru a micșora sau chiar înlătura problemele provocate de migrația virtuală?

PENTRU PROFESOR

Pentru a asigura, în cadrul grupelor formate, participarea activă a tuturor elevilor, se recomandă alcătuirea acestora prin tragere la sorți, precum și stabilirea clară a sarcinilor de lucru pentru fiecare elev.

APLICAȚIE

- Folosind sursele 2.1-3, alcătuiți o listă cu avantajele și dezavantajele migrației virtuale.
- Comparați lista voastră cu cea a colegilor și apoi discutați cum pot fi limitate sau chiar înlăturate dezavantajele și cum pot fi păstrate și consolidate avantajele migrației virtuale.

2.4. CAPCANA TIMPULUI VIRTUAL

„Cea mai accesibilă este, fără îndoială, migrația virtuală. Oricine poate «evada» în orice colț al lumii cu ajutorul Internetului, care, pe lângă faptul că poate oferi foarte multe informații într-un timp scurt, permite contactul cu persoane de diferite vârste, ocupații și aflate, poate, la mii de kilometri distanță.

Există, însă, și anumite critici sau aspecte negative ale acestui tip de migrație. Unii îi acuză pe cei care accesează Internetul pentru a-și face noi prieteni de lașitate, deoarece fug într-o oarecare măsură de realitate. Cei care susțin aceste «întâlniri» pe Internet trebuie să-și asume caracterul artificial al lor și trebuie să fie atenți să nu cadă în capcana timpului virtual.“

Preda Alina Laura, elevă, Jurnal de reflecție completat pentru cursul opțional „Vorbind cu și despre migrații”.

PENTRU PROFESOR

Jurnalul de reflecție este o modalitate alternativă de evaluare. El cuprinde însemnările elevului cu privire la activitățile desfășurate. Se înregistrează în mod regulat experiențele, opiniile, gândurile, toate prezentate ca un punct de vedere critic. Prin jurnalul de reflecție elevii își pot conștientiza propria învățare, își formează autonomia în gândire, iar profesorii descoperă punctele slabe ale procesului educativ și pot îmbunătăți calitatea instruirii.

APLICAȚIE

- Folosiți concluziile formulate până acum pentru a da câteva răspunsuri întrebării: de ce oamenii recurg la migrația în spațiul virtual?
- Comparați răspunsurile voastre cu cel care reiese din sursa 2.4. Dacă sunt asemănări, credeți că ele se explică numai prin faptul că aveți aceeași vârstă cu autoarea jurnalului?
- Dacă ar fi răspuns o persoană din altă generație ar fi apărut deosebiri?
- Verificați ipotezele voastre cu ajutorul unui chestionar aplicat profesorilor.

TEME DE LUCRU PENTRU TOATE SURSELE

- Formulați opinia voastră despre cauzele migrației în spațiul virtual într-un eseu scris în cinci minute sau în cinci fraze.
- Împreună cu un coleg, grupați cauzele identificate pe baza surselor, precum și cele formulate de voi în următoarele categorii: a. cauze semnificative; b. cauze nesemnificative. Argumentați alegerea voastră.
- Care sunt valorile promovate prin accesul la Internet, prin chat-uri sau forumurile de discuții?
- Ați întâlnit situații în care sunt promovate și non-valori? Ce reacție ați avut?
- Ce ar trebui să se facă pentru ca aceste non-valori să fie repede identificate?
- Pe baza analizei surselor date, completați următorul tabel, care se concentrează pe cauzele migrației în spațiul virtual:

De ce oamenii migrează și virtual?

	Sursa 1	Sursa 2	Sursa 3	Sursa 4
sunt apropiați oamenii cu aceleași pasiuni				
este ușurată comunicarea				
însingurarea, izolarea				
este un mod captivant de petrecere a timpului				
sunt multe posibilități de documentare				
nesiguranța de sine				
alte cauze				

3. CARE SUNT DEOSEBIRILE DINTRE MIGRAȚIA VOLUNTARĂ ȘI CEA FORȚATĂ?

3.1. PRIMUL RĂZBOI MONDIAL — RĂZBOIUL TOTAL

„Cercetări recente confirmă că, începând cu anul 1914, a fost într-adevăr grea viața Belgiei, iar anumiți istorici susțin că «a fost chiar mai grea decât ocupația nazistă care a avut loc 30 de ani mai târziu».

Mortalitatea femeilor și a bărbaților a crescut cu 160% și respectiv 127% în timpul războiului, ca rezultat al malnutriției și bolilor, ca și al luptelor. Ca să se ferească de aceste calamități, mulți belgieni au fugit din țară; un sfert de milion au venit în Anglia, de exemplu, unde au fost la

început primiți cu entuziasm – un prototip belgian a stat la baza eroului detectiv din romanele Agathe Christie, Hercule Poirot. După cum se întâmplă deseori, simpatia locuitorilor față de refugiați a început treptat să dispară; sindicatele își făceau griji că acești muncitori străini vor intra în competiție cu ei pentru slujbe; proprietarii se întrebau dacă acești chiriași nu vor fi cumva gălăgioși și scandalagii; nonconformiștii velși au fost șocați când romano-catolicii au venit la slujbă în capelele lor.“

Este o carte recentă despre prima conflagrație mondială, cu marele avantaj că se referă și la categorii de oameni neglijate de studiile tradiționale – oamenii obișnuiți, soldații sau civilii din spatele frontului.

Vyvyen Brendon, *Primul război mondial 1914-1918*, Editura ALL, 2003.

APLICAȚIE

- Folosind cunoștințele de istorie, formulați două cauze ale situației foarte grave a Belgiei din anul 1914.
- Comparați aceste cauze cu cele care apar în sursa 3.1. Stabiliți ce asemănări și deosebiri sunt.
- Identificați o soluție folosită de belgieni pentru a supraviețui.
- Folosind cunoștințele din orele de istorie, precum și sursa 3.1, elaborați planul unei dezbateri cu tema: „Cei care sunt implicați în declanșarea unui război sunt responsabili și de efectele acestuia”.

3.2. ȚĂRILE DE JOS ȘI DECOLONIZAREA

„Țările de Jos au cunoscut două valuri migratoare legate de decolonizare. Primul este declanșat de independența Indoneziei, în anul 1949. Obținerea independenței s-a făcut în condiții care, deși nu dramatice, au fost destul de tensionate, influențând situația olandezilor născuți în colonie și a numeroșilor euro-asiatici (metiși numiți de obicei «olandezi indonezieni») care nu-și mai găsesc locul în noua republică. Deteriorarea relațiilor

dintre Indonezia și Țările de Jos după 1949 a determinat aproximativ 280.000 de persoane să părăsească arhipelagul, unde nu-și mai puteau menține situația oarecum privilegiată pe care o avuseseră. Aproximativ două treimi dintre cei care s-au deplasat erau olandezi indonezieni. Fără speranța de a mai putea reveni, ei s-au îmbarcat către o metropolă îndepărtată și rece, pe care cei mai mulți dintre ei nici nu o văzuseră vreodată.“

PENTRU PROFESOR

Decolonizarea este unul dintre procesele care se accentuează după încheierea celui de-al doilea război mondial. Noi prezentăm elevilor acest drum al eliberării în cadrul lecțiilor despre lumea post-belică. Discuția se poartă, de regulă, asupra căilor și etapelor obținerii independenței de către fostele colonii. De asemenea, se insistă asupra problemelor economice, dar și politice care apar în statele recent eliberate. Un aspect mai puțin discutat este cel al situației locuitorilor, europeni și băștinași. Statutul tuturor se modifică în condițiile obținerii independenței.

„Al doilea val al imigrării către Țările de Jos este legat de independența obținută în 1975, de Surinam (fosta Guyana olandeză). Cei care au

migrat sunt creoli creștini, urmași ai sclavilor africani, indieni hinduși și javanezi musulmani, urmași ai lucrătorilor veniți, cu contract,

în Guyana, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Această populație eterogenă are, începând cu anul 1954, naționalitate olandeză.”

Bouda Etemad, *Integrarea în Europa a „repatriaților-expatriaților” decolonizării*, în *Les defits migratoires*, Colloque CLUSE, Neuchatel, 1998.

APLICAȚIE

- Localizați pe hartă coloniile olandeze despre care vorbește sursa dată.
- Marcați pe axa timpului cele două valuri de migrații.
- Examinați contextul istoric în care se formează cele două valuri migratoare și formulați două cauze ale migrației olandezilor indonezieni către metropolă.
- Formulați o ipoteză în legătură cu capacitatea acestor migrații de a se adapta vieții din metropolă.

3.3. AM PLECAT DIN ROMÂNIA PENTRU ÎNTREGIREA FAMILIEI

„Numele și prenumele:

Castoride Therezia.

Locul și data nașterii: Tâlmaci, lângă Sibiu, 5 aprilie 1927.

– De ce ați părăsit România?

– Am plecat din România pentru întregirea familiei, frații, ginerele și fiica mea fiind plecați mai înainte.

– Cum și când ați plecat din România (legal sau ilegal)?

– Am plecat legal, în anul 1985, și am donat tot ce aveam statului român pentru a putea primi în Germania pensie și locuință.

– De ce ați ales Germania?

– Am ales Germania deoarece nu am vrut să mă despart de familie, rudele mele trăind în această țară.

– Cum v-ați adaptat vieții în Germania?

– M-am adaptat foarte bine, deoarece cunoșteam limba, obiceiurile; eu am plecat dintr-o zonă unde trăiau mai mult sași. În afară de acestea, eram împreună cu familia mea.

– Ce planuri aveți?

– Să-mi ajut copiii și să continuu să fac acte de caritate.

– Ce simțiți pentru România?

– Îmi este dor de locurile unde am trăit șaiszeci de ani. Aș vrea să revin și să mă întâlnesc cu prietenii din țară.

– Unde considerați că v-a fost mai bine?

– Iubesc România, dar în Germania nivelul de viață este mai ridicat.“

APLICAȚIE

Identificați motivele migrației din această sursă; comparați-le cu cele stabilite pentru sursa 3.2; explicați asemănările și deosebirile.

Interviu realizat de eleva Petruța Nicolae, clasa a X-a, în cadrul proiectului „A fi migrant în România”.

3.4. COSTEL ȘERBAN, 27 DE ANI, S-A REALIZAT ÎN ITALIA. DIN NECALIFICAT, ȘEF-CONSTRUCTOR LA ROMA

„Despre românii din Italia presa află, în general, că fură, tâlhăresc, violează, vând droguri. Majoritatea știrilor, puse cap la cap, seamănă cu o cronică infracțională. Potrivit

ultimelor estimări, în Italia trăiesc aproximativ 250.000 de români. Realizările acestor sute de români nu apar însă pe agențiile de presă. Costel Șerban, 27 de ani, din comuna

Cașin, de lângă Onești, Bacău, este, în felul lui, reprezentativ pentru românii care lucrează în construcții, în Italia. După câțiva ani de muncă, Costel Șerban, botezat de italieni

«Constantino» este acum șeful unei echipe de constructori români care lucrează la cinci blocuri de locuințe din Roma. «Am venit în Italia cu mărfarele. Din Ungaria am luat un mărfar până la Ljubljana, apoi un altul până la granița cu Italia. Am stat câteva luni, m-am întors acasă, apoi iar am încercat să vin, tot cu mărfarele. M-au prins slovenii, mi-au dat interdicție și m-au trimis acasă. Am împrumutat 300 de mărci, din care 50 i-am lăsat soției, și am plecat din nou. În februarie 1998 am plecat iarăși din Ungaria la Ljubljana, tot cu mărfarul, dar de la Ljubljana am luat un taxi până la granița Italiei. Eram un om disperat când am ajuns la Guidonia, lângă Roma. Cu ultimii bani mi-am luat două chifle și un iaurt. Câteva luni am muncit pe apucate, cu 50.000 de lire pe zi. Tot căutând, am găsit o echipă de fierari-betoniști din Napoli,

vestiții «carpentieri napoletani» care m-au luat cu ei la muncă. Acolo am avut șansa să «fur» meserie. Șeful napoletanilor m-a luat ca ajutor. Acum am o echipă de 30 de persoane, dintre care 25 români, doi italieni și trei albanezi. Dintre români, 16 nu aveau acte. Cu noua lege, patronul le-a făcut documente la toți... Patronul vine rar pe aici. Mie-mi dă desenele, banii, iar restul mă privește. Eu comand materialele, eu semnez pentru betoniere, eu urmăresc fiecare detaliu. Am depășit de mult problemele materiale: acum am un salariu de câteva mii de euro pe lună. M-am gândit să-mi deschid o firmă, dar e încă devreme... Oricum, visul meu nu e să am trei-patru români, să-i rup cu munca și să câștig bani pe spinarea lor. De fapt, eu vreau să mă întorc în România când voi avea forța financiară necesară».

Evenimentul Zilei, 25 noi. 2002.

3.5. UN HAIR-STYLIST CĂLĂTOR

„După ce a colindat aproape toată lumea, de la Moscova și până în îndepărtata Africă, Enrico Schiavone a aterizat, nu cu multă vreme în urmă, la București. «Parcat» chiar în buricul târgului, a devenit un fel de simbol al firmei pentru care lucrează, respectiv cochetul salon de coafură Blues Line, din incinta hotelului Athenée Palace Hilton... Provin dintr-o familie cu adevărat mare, am opt frați (patru băieți și patru fete), un tată francez și o mamă italiancă, din clasa mijlocie,

dar, având în vedere că era o familie cu adevărat mare, mai degrabă din cea săracă. Oricât mi-aș fi dorit să devin stilist, banii noștri erau foarte puțini, iar programele de pregătire, la Paris, foarte scumpe, prin urmare am început prin a lucra ca electrician. În cele din urmă am reușit să intru la cursurile organizate de Fédération Nationale de la Coiffure Française, o școală de renume în Franța. La un an după ce am terminat această școală, am ajuns la o școală și mai renumită, de unde am obținut licența pentru a deschide un

APLICAȚIE

- Descrieți condițiile în care Costel Șerban emigrează din România.
- Explicați dacă este vorba despre o migrare voluntară sau forțată.
- Interpretați afirmația „oricum visul meu nu este să am trei-patru români, să-i rup cu munca”.
- Formulați, cu propriile voastre cuvinte, visul acestui migrant. Comparați acest vis cu proiectele migrantului despre care vorbește sursa 3.3. Stabiliți asemănările și deosebirile.

APLICAȚIE

- Marcați pe hartă traseul acestui hair-stylist. Credeți că Enrico este influențat și de contextul istoric sau doar de propria „inspirație”?
- Formulați două cauze ale călătoriilor sale; credeți că termenul „călătorii” este potrivit? Argumentați pro sau contra.
- Căutați un exemplu al altei persoane care a migrat în România voluntar.

salon. Aveam 20 de ani, am început să muncesc și am avut bani pentru alte cursuri de perfecționare.

După care a început perioada «marilor călătorii». S-a ivit oportunitatea să lucrez la un salon cosmetic din Kenia; am plecat, cu numai 10 dolari în buzunar și am lucrat acolo doi

Revista *Life&Style*, mai, 2002.

ani, o viață minunată, după care am plecat la Dar es Salaam, în Tanzania.

Am tuns mai ales persoane de culoare, însă ei doreau să le fie aranjat părul în stil european. După patru ani am plecat direct la Moscova... și în cele din urmă aici, în București.”

PENTRU PROFESOR

Pentru analiza acestor surse este utilă reamintirea definițiilor următoarelor tipuri de migrații: migrația provocată de decolonizare, migrația provocată de globalizare, migrația economică și migrația forțată. Toate aceste definiții sunt în glosar. Un exercițiu de încălzire propus elevilor ar putea consta în formularea unor definiții care apoi să fie comparate cu cele din glosar.

3.6. POVEȘTEA LUI TOME

„Tome este un copil refugiat din Mozambic. El și-a petrecut cea mai mare parte a vieții într-o tabără de refugiați din Zimbabwe.

Familia sa, împreună cu alte milioane de oameni, se

refugiase din Mozambic pentru a scăpa de războiul civil. «Îmi amintesc viața de refugiat. Acum trăiesc în propria mea țară. Sper că nu vom mai fi nevoiți vreodată să ne refugiem».”

Copiii refugiați: fuga de persecuții și de război, UNHCR, 2004.

PENTRU PROFESOR

Pentru a cunoaște și aprecia complexitatea activităților desfășurate de Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați, folosiți cap. „Personalități și instituții implicate în migrațiile contemporane”.

APLICAȚIE

- Carcaterizați printr-un singur cuvânt afirmația: „Acum trăiesc în propria mea țară”.
- Ce credeți că își amintește Tome despre tabăra de refugiați din Zimbabwe? Ce s-ar putea face pentru ca amintirile traumatizante să se ștergă mai repede?

SARCINI DE LUCRU PENTRU TOATE SURSELE

- Folosind cunoștințele din orele de istorie, reconstituiți contextul în care au avut loc experiențele relatate în sursele date. Pe o axă a timpului, ordonați aceste experiențe și apoi completați următorul tabel, folosind exemplul dat:

sursa	Contextul local	Contextul general
3.1		
3.2	1949 – Indonezia, fostă colonie a Olandei, devine independentă.	Mare amploare a decolonizării, în contextul creat de încheierea celui de-al doilea război mondial.
3.3	1975 – Guyana olandeză obține independența.	
3.4		
3.5		
3.6		

- Împreună cu colega/colegul tău, formulați cauzele migrației pentru fiecare situație prezentată de sursele de mai sus; care sunt motive personale și care sunt generale? Comparați răspunsurile voastre cu cele ale colegilor.
- Alcătuiți două grupe; prima va analiza experiențele care sunt migrații legale și a doua va analiza experiențele care aparțin migrației ilegale. Examinați cauzele și consecințele lor. Care sunt cauzele specifice ale migrației ilegale? Care sunt consecințele acestor migrații ilegale?

SUGESTII PENTRU ALTE ACTIVITĂȚI

- Organizați o dezbateră cu tema: Cei care recurg la migrația ilegală au întotdeauna și alte soluții.
- Care dintre experiențele relatate de surse se referă la migrația voluntară și care la cea forțată? Formulați, pe baza surselor date, cauzele migrației voluntare și cauzele migrației forțate.
- Credeți că persoanele implicate în migrația ilegală, respectiv voluntară, se gândeau la consecințe atunci când s-au hotărât să migreze? Argumentați răspunsul vostru.
- Identificați în sursele date realitățile care pot provoca migrația forțată; stabiliți dacă ideile politice, religioase, culturale susținute de cei care migrează pot fi cauze ale migrației forțate.
- Lucrați împărțiți în două grupe: fiecare grupă va alcătui, pe baza surselor date, o listă cu instituțiile responsabile de provocarea migrației forțate. Discutați listele alcătuite de voi. Explicați de ce acei factori de decizie au folosit migrația forțată ca instrument politic.

II.

SPAȚIUL ISTORIC AL MIGRAȚIILOR CONTEMPORANE

În istoria mișcărilor de populații care au avut loc în Europa secolelor XX-XXI, specialiștii delimitează diverse etape, având ca repere evenimente majore, politice și economice îndeosebi. Vă propunem două asemenea variante:

1. Etapa primului război mondial și a perioadei ce a urmat acestuia.
2. Etapa celui de-al doilea război mondial și a perioadei postbelice.
3. Etapa care începe cu anul 1973.

Pierre Milza, profesor la Institutul de Studii Politice din Paris, propune o altă periodizare; pentru el, cele „trei timpuri” ale migrației europene sunt: 1880-1914, când se resimt consecințele revoluțiilor industriale; 1914-1945, cele două războaie mondiale și consecințele lor; 1945-astăzi, când fenomenul migrației trebuie discutat în cadrul globalizării.

Evenimentele ne arată faptul că Europa a fost, succesiv, spațiu al emigrației, în principal până la declanșarea primului război mondial, apoi spațiu al migrațiilor interne, sau intra-europene, până în anii 1960. În acest context trebuie amintită – datorită dimensiunilor și consecințelor – situația din timpul celui de-al doilea război mondial. Acesta a provocat nu doar moartea a milioane de oameni, ci și dislocarea a numeroase comunități ca urmare a persecuțiilor rasiale și politice ale regimurilor dictatoriale. Nu dorim să diminuăm dimensiunile și unicitatea Holocaustului, încadrându-l în fenomenul mișcărilor de populații. Însă ni se pare important să atragem atenția asupra faptului că acesta a început, așa cum afirmă Himmler în fragmentul de mai jos, ca o „banală” evacuare a evreilor. De altfel, în cartea editată de Consiliul Europei, *Teaching about the Holocaust in the 21st century* (Predarea Holocaustului în secolul 21), autor Jean Michel Lecomte, sunt delimitate următoarele etape ale dezumanizării evreilor de către autoritățile naziste:

1. Definirea acestui grup etnic
2. Înregistrarea
3. Însemnarea prin obligația de a purta semne distinctive
4. Restricții și confiscarea bunurilor
5. Excluderea din comunitățile în care trăiau
6. Izolarea prin dislocarea în anumite zone
7. Exterminarea

După al doilea război mondial, Europa devine spațiu de primire pentru oameni veniți din alte părți ale lumii: Africa, Asia și, în mai mică măsură, America Latină.

PENTRU PROFESOR

- Pentru a discuta caracteristicile fiecărei etape folosiți tabelul cronologic de la p. 15.
- Compararea celor două periodizări poate constitui un bun exercițiu introductiv, fără să fie însă aspectul cel mai important al discuțiilor.

HIMMLER SE ADRESEAZĂ UNUI GRUP DE OFIȚERI SS DIN POLONIA OCUPATĂ, OCTOMBRIE 1943

„Vreau să vorbesc în fața dumneavoastră cu toată franchețea în legătură cu un subiect delicat. Între noi trebuie să ne exprimăm deschis, dar în public nu vom discuta niciodată despre acest lucru...

Mă refer la evacuarea evreilor, la exterminarea populației evreiești. Acesta este unul dintre acele subiecte despre care se discută cu destulă ușurință: «poporul acesta va fi exterminat» spun membrii

partidului. «E-n regulă – e scris în program – eliminarea evreilor – exterminarea – o vom face»... Aceasta este o glorioasă pagină nescrisă și care nu va fi niciodată înregistrată în istoria noastră.“

Documents on the Holocaust, Jerusalem, Yad Vashem, pp. 344-345.

APLICAȚIE

- Pe baza cunoștințelor din orele de istorie, formulați realitatea politică la care se referă sursa.
- Cât de relevantă este această sursă pentru a răspunde întrebării: „când și unde au migrat oamenii în secolul XX”? Comparați răspunsul vostru cu cel dat de colegi.
- Dezvoltați discuția în cadrul orei de istorie referitoare la politica celui de-al treilea Reich.

PENTRU PROFESOR

Termenii *emigrație*, *imigrație*, *migrant* sunt definiți în glosar.

1. UNDE ȘI DE UNDE AU MIGRAT OAMENII ÎN SECOLELE XX ȘI XXI?

1.1. MIGRAȚIA POLONEZĂ ÎN FRANȚA

„În 1919, prin Tratatul de la Versailles, este recunoscută independența Poloniei, care își reface și granițele. Situația economică i-a determinat sau chiar constrâns pe polonezi la exil. În același timp, declinul demografic provoacă o presiune economică în Franța. Pe 3 septembrie 1919, Oficiul polonez de emigrație semnează o primă convenție cu comitetele franceze ale minerilor și agricultorilor. Începând cu 1924, o organizație franceză privată controlată de patronat, Societatea generală de imigrație, organizează migrația dinspre Polonia către Franța. Între 1920 și 1931, numărul polonezilor sosiți în Franța a crescut de la 45 000 la aproximativ 500 000. Ei locuiesc și lucrează în nordul Franței, în minele din nord și din Lorena sau, mai rar, în ferme.

John Salt: *Current trends in international migration in Europe*, Council of Europe, 1997.

În anii 1930, criza economică se face simțită în Franța. Drept urmare, muncitorii polonezi sunt în centrul atenției; unii sunt expulzați de pe o zi pe alta și aproximativ 130 000 părăsesc Franța înaintea celui de-al doilea război mondial, iar aproape 100 000 imediat după încheierea acestuia. Ceilalți se vor integra în societatea franceză și a doua generație va primi, prin intermediul «dreptului pământului», cetățenia franceză. Datorită specificului meseriilor, polonezii au plătit scump activitatea lor minieră în Franța: în 1980, riscul decesului din cauza unei maladii respiratorii era de 2,5 ori mai mare pentru polonezi decât pentru francezi și cu 12% mai mare din cauza bolilor pulmonare provocate de produsele de suprafață.“

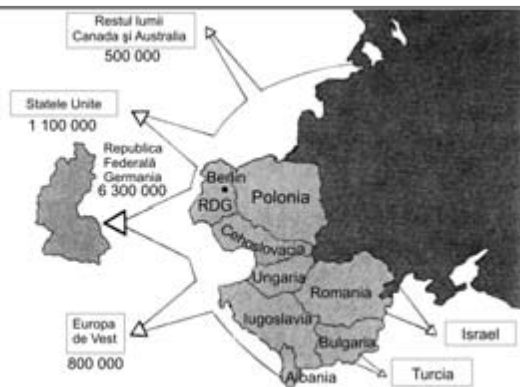
APLICAȚIE

- Pe baza sursei 1.1, formulați două realități ale vieții economice ale Franței și Poloniei în perioada interbelică. Sunt ele valabile și pentru alte state europene? Pentru a răspunde, folosiți cunoștințele din orele de istorie. Comparați concluziile voastre cu informațiile din tabelul cronologic de la p. 15.
- Identificați instituțiile care se implică în organizarea migrației legale.
- Comparați această situație cu cea prezentată de sursa 2. Ce asemănări și deosebiri constatați?

APLICAȚIE

- Numiți două țări din blocul comunist și indicați direcțiile migrațiilor din anii 1948-1989.
- Formulați două cauze ale acestor migrații, folosind cunoștințele din orele de istorie și discuțiile referitoare la cauzele migrațiilor.
- Pe baza cauzelor stabilite, identificați ce tipuri de migrații au existat.
- Folosind sursele 1.2 și 1.3, observați care este statutul țărilor din Europa de Răsărit: când și de ce sunt acestea țări de plecare, respectiv țări de destinație?

1.2. MIGRAȚIA CĂTRE VEST, ÎN ANII 1948-1989

Migranți care s-au îndreptat către Vest, în anii 1948-1989; ei provin din URSS și din statele socialiste ale Europei.

1.3. NUMĂRUL STRĂINILOR ÎN CÂTEVA ȚĂRI ALE EUROPEI CENTRALE ȘI RĂSĂRITENE, 1987-1996 (ÎN MII DE OAMENI)

Țara	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Bulgaria	–	–	24,1	23,4	28,0	–	31,4	34,4	–	36,3
Cehia	34,6	34,9	35,2	35,1	37,7	49,6	77,1	103,7	158,6	186,7
Estonia	–	–	602,4	–	–	–	–	–	533,7	–
Letonia	–	–	1278,8	–	–	–	–	–	1144,5	–
Lituania	–	–	750,5	–	–	–	–	–	695,3	–
Ungaria	–	–	–	–	73,9	88,2	–	138,1	140,0	138,0
Polonia	–	–	–	–	–	–	30,0	–	–	–
România	–	–	–	–	–	3,2	2,7	1,9	1,9	1,7
Slovenia	–	–	–	–	–	–	–	24,8	48,0	43,0

John Salt: *Current trends in international migration in Europe*, Council of Europe, 1997.

APLICAȚIE

- Selectați două dintre țările din tabel și comparați numărul străinilor înregistrați pentru anii 1988, 1989, 1990 și 1996. Interpretați observațiile pe baza cunoștințelor din orele de istorie.
- Examinați datele care privesc România; discutați cu un coleg și formulați două cauze ale scăderii numărului de străini înregistrate începând cu 1993.
- Pe baza surselor 1.2 și 1.3 referitoare la România, răspundeți întrebării: care dintre următoarele cauze credeți că a/au determinat scăderea imigrației: politica de descurajare a imigrației inițiată de autorități, securizarea granițelor, dezinteresul migranților pentru România ca țară de destinație, alte cauze?

1.4. ANUL 2000: CIRCULAȚIA MIGRATOARE SE AMPLIFICĂ

„Începând cu februarie 2000, când România este în mod oficial invitată la negocierile de aderare la Comunitatea Europeană, începe o nouă perioadă în istoria recentă a migrației românești, aflată sub semnul normalizării circulației. Procesul de ridicare a vizelor se încheie în ianuarie 2002. Prin urmare, românii pot să circule liber în spațiul Schengen. Numeroase state europene au abandonat rigiditatea față de români și au încheiat acorduri prin care permit munca sezonieră pe teritoriul lor. Este cazul Germaniei, Spaniei, Portugaliei, Elveției, Luxemburgului și Ungariei.

Convențiile acoperă domeniile informaticii, sănătății, agriculturii și construcțiilor. La rândul ei, România se pregătește să devină parte a procesului de coordonare și unificare a politicilor europene în domeniul migrațiilor. Pe de o parte, ea intensifică măsurile împotriva migrației clandestine; pe de alta, beneficiază de faptul că 3% din PIB provine din fondurile trimise din străinătate de migranții români... România, după 1989, a fost bolnavă de «maladia» circulației, o maladie pe care – din cauza neînțelegerii ei – Occidentul nu a reușit nici să o

Autoarea studiului este sociolog și lucrează în cadrul institutului Maison des sciences de l'homme. Ea se ocupă de migrațiile în care este implicată Europa de Est, în special România, și de impactul pe care comunicațiile îl au asupra migrațiilor. Lucrarea propune perspective multiple și inedite asupra mobilității românilor, răspunzând întrebărilor: *Cine sunt migranții români?*, *Din ce regiuni provin?*, *Care le sunt planurile?*, *Care le sunt destinațiile și strategiile?*

învingă și nici să o gestioneze.
Opunându-i o politică de
introducere a barierelor,
discriminatorie în comparație
cu atitudinea față de alte țări
din Est, Europa nu a folosit

momentul pentru a face
ca o circulație migratoare
legitimă să nu devină
o migrație complexă,
adesea neplăcută și greu
de stăpânit.“

Dana Diminescu, *Visibles mais peu nombreux – les circulations migratoires roumaines*, Paris, 2003.

APLICAȚIE

- Enumerați trei domenii în care sunt acceptați românii ca muncitori sezonieri.
- Ierarhizați aceste domenii după complexitatea muncii depuse.
- Comparați atitudinea țărilor europene față de România, așa cum rezultă din această sursă, cu atitudinea Franței față de Polonia, conform sursei 1.1. Analizați asemănările constatate.

SARCINI DE LUCRU PENTRU TOATE SURSELE

- Desenați pe o hartă a lumii direcțiile în care se desfășoară migrațiile despre care relatează sursele 1.1, 1.2 și 1.3.
- Pe o axă cronologică, așezați migrațiile la care se referă sursele date. Observați dacă în anul 1989 sunt modificări evidente; dacă sunt, explicați de ce, folosind cunoștințele din orele de istorie.
- Analizați materialele realizate și răspundeți întrebărilor:
 - a. Unde și de unde migrează oamenii în secolele al XX-lea – al XXI-lea?
 - b. Este migrația o realitate permanentă a secolelor al XX-lea – al XXI-lea?
- Completați următorul tabel pe baza surselor date și a concluziilor voastre:

Țara de origine	Realități	Țara de destinație/gazdă	Realități
Polonia	Dificultăți economice după încheierea primului război mondial. Formarea statului național.	Franța	Refacerea economică după încheierea primului război mondial, declin demografic.

SUGESTII PENTRU ALTE ACTIVITĂȚI

- Folosind tabelul de mai sus, organizați o discuție pe baza următoarelor întrebări:
- a. Ce probleme încearcă să rezolve cei implicați în migrații?
 - b. Ce probleme provoacă migrațiile în țările de sosire/de destinație/gazdă?

2. MIGRAȚIILE CONTEMPORANE INFLUENȚEAZĂ ȘI REGIUNEA ÎN CARE EU TRĂIESC?

2.1. UITE, MAMĂ, TALIBANII AU ÎMPUȘCAT ȘI CERUL!

„Dintr-un început trebuie să facem precizarea că refugiații reprezintă o categorie distinctă de migranți și anume ei sunt cei care, din motive politice, etnice, religioase, sunt nevoiți să părăsească țara de origine unde viața lor și a familiilor lor nu mai este în siguranță. Cauzele plecării sunt legate de evenimente care au loc în țara lor.

Spre exemplu, o doamnă, refugiată în România din Afganistan, a trebuit să părăsească țara împreună cu fiica ei pentru că soțul ei a fost arestat și omorât de talibani iar ea ar fi fost obligată să se căsătorească din nou, cu un taliban. Avea doar două alternative: să moară sau să

plece. Relatarea ei despre fuga din țara natală pare desprinsă dintr-un film cu scenariul bine scris. Dar nu este film, ci chiar viața ei și a fiicei sale de patru ani, obligate să plece spre necunoscut, având ca provizii migdale și stafide. La prima încercare au fost prinse și pedepsite cu închiderea într-o celulă în care mama a stat cu apa până la genunchi ținându-și fiica tot timpul în brațe pentru a o proteja. Au reușit să fugă și a urmat o a doua tentativă, de data aceasta reușită. Îi era tovarășă de drum o altă mamă cu un băiat de câțiva ani. Când băiatul a privit, într-o noapte, cerul plin de stele, i-a spus mamei: *Uite, mama, talibanii au împușcat cerul!*“

Cati Păcurar, Organizația non-guvernamentală ARCA.

2.2. TATĂL IRAKIENILOR DIN BUCUREȘTI

„Locuiește de aproape zece ani în România și a ajuns aici după o mulțime de peripeții. Nu prea vrea să vorbească despre întâmplările prin care a trecut, iar povestea lui este aproape la fel ca a celorlalți oameni care au fugit din Irak. Mohammed este la un pas de a obține cetățenia română și spune din tot sufletul că vrea să fie român. În Bagdad era proprietarul unui atelier auto și

a fugit de acolo pentru că era persecutat din cauză că provenea din nordul țării. «Când mă duceam acasă, kurzii de acolo spuneau despre mine că sunt omul guvernului, iar când mă duceam în capitală, securitatea spunea că sunt omul celor din nord». În București, Mohammed a strâns pe lângă el o mulțime de tineri care se află în situația lui și care au nevoie de ajutor.“

Ziarul *Evenimentul Zilei*, 2002.

APLICAȚIE

- Formulați motivele refugului femeii afgane în România.
- Descrieți, folosind cuvintele voastre, o întâmplare prin care a trecut această femeie.
- Comparați această relatare cu cea a migrantului din Congo-Brazaville. Identificați două asemănări și explicați-le.
- Formulați o apreciere în legătură cu impactul evenimentelor asupra copilului din sursa 2.1.

PENTRU PROFESOR

Pentru critica sursei, puteți folosi informații suplimentare despre această organizație nonguvernamentală, care se găsesc în capitolul „Personalități și instituții implicate în migrațiile contemporane”.

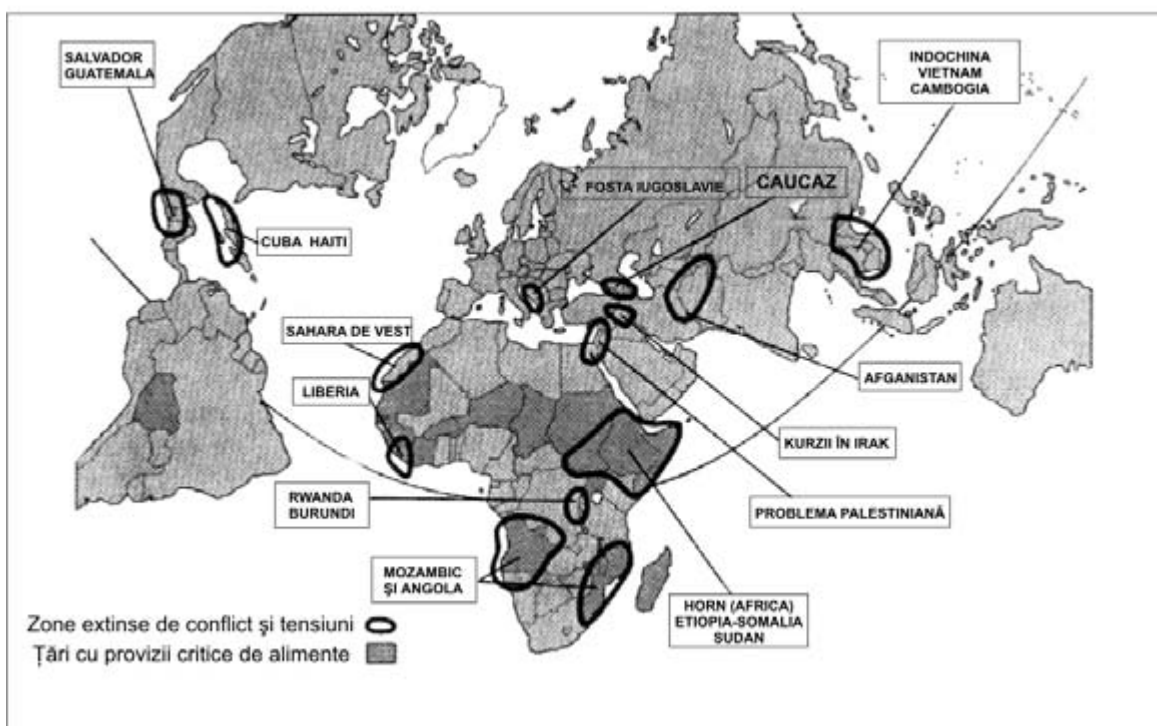
PENTRU PROFESOR

Și în acest caz am folosit, ca sursă, un ziar. Decizia mea se bazează pe două realități: în România încă nu există publicații de specialitate, care să prezinte și să analizeze fenomenul imigrației; ziarul este, și pentru elevii noștri, o sursă la îndemână pentru a se documenta.

APLICAȚIE

- Explicați, pe baza informațiilor din sursă, de ce lui Mohammed i se spune „tatăl” irakienilor din București.
- Identificați, formulați și comparați cauzele migrației la care se referă sursele 2.1 și 2.2. În ce măsură aceste surse sunt confirmate de realitățile prezentate de harta de mai jos (sursa 2.3)?
- Citiți, timp de o săptămână, ziarele și revistele pe care le aveți la dispoziție. Alcătuiți un dosar cu informațiile care se referă la imigrația în România. Folosiți aceste informații pentru o analiză pe baza următoarelor aspecte:
 - a. țara de proveniență
 - b. cauzele migrației
 - c. povestea imigrantului
 - d. asemănări și deosebiri între „voci”
 - e. există o „schemă” folosită de imigranți în relatările lor?

2.3. HARTA ZONELOR DE TENSIUNE DIN ANII 1990

Chaliand s.a, *Atlas historique des Migrations*, Paris, 1994.

APLICAȚIE

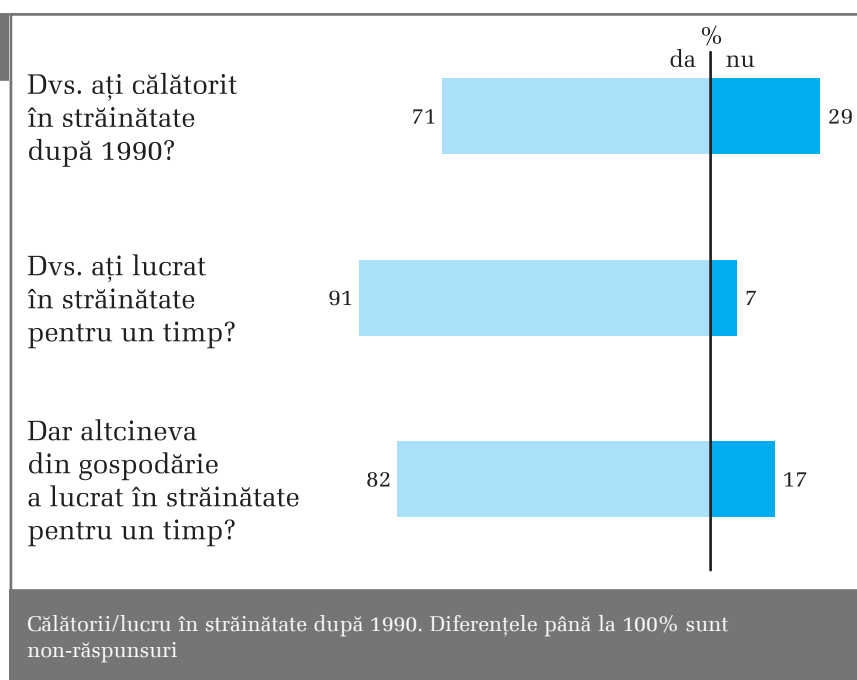
- Marcați pe harta de la sursa 2.3 locul în care trăiți. România este într-o zonă liniștită, fără conflicte militare, etnice sau religioase. Această realitate favorizează migrația? Formulați mai întâi răspunsul referindu-vă la imigrație, și apoi la emigrație. Pentru mai multe informații puteți recurge la site-ul www.omfm.ro.
- Pe baza sursei 2.3, identificați zonele de conflicte. Grupați în echipe de 2-3 elevi, realizați o documentare privind zona, cronologia evenimentelor, taberele implicate, cauzele, rezolvarea conflictului. Acordați o atenție specială modului în care aceste conflicte influențează viața oamenilor.
- Explicați, cu ajutorul cunoștințelor de istorie, de ce în Africa sunt cele mai numeroase zone cu conflicte. Care dintre acestea mai este deschis și astăzi?

2.4. MIGRAȚIA ROMÂNILOR ÎN ITALIA ȘI PREZENȚA COMPANIILOR ITALIENE ÎN ROMÂNIA

Județul	Companii cu capital italian	Procentul migranților din zona rurală către Italia
Bacău	51%	22%
Alba	52%	4%
București	29%	—
Constanța	12%	4%
Timiș	47%	10%

Am ales datele referitoare la Italia pentru că este știut că Italia este țara preferată de românii care migrează. Mass-media vorbește nu doar despre familii întregi, ci, uneori, și despre sate care s-au strămutat la Roma sau Torino.

2.5. MIGRAȚIE ȘI CĂLĂTORII ÎN STRĂINĂTATE

Institutul Național de Statistică, 2002.

În ansamblul populației rurale, 29% dintre respondenți au călătorit în străinătate după 1990. 7% dintre românii care locuiesc la oraș au muncit pentru o perioadă într-o țară străină. De asemenea, în 17% dintre gospodăriile există și alte

persoane care au lucrat în străinătate pentru un timp. Aceste cifre arată că un număr tot mai mare dintre români (în cazul de față, dintre cei din mediul urban) călătoresc sau muncesc în străinătate. În orașele mari și în

București, ponderea persoanelor care au călătorit în străinătate este mai mare. În schimb, este mai mic procentul celor care au lucrat o perioadă în străinătate, mai ales în București.

	Dvs. ați călătorit în străinătate după 1990?					Dvs. ați lucrat în străinătate pentru un timp?				
	Oraș mic	Oraș mediu	Oraș mare	București	Urban	Oraș mic	Oraș mediu	Oraș mare	București	Urban
Da	23	29	32	31	29	9	8	7	4	7
Nu	77	71	68	69	71	89	91	91	94	91

Cifrele reprezintă procente. Diferențele până la 100% sunt non-răspunsuri

Sondajul „România urbană”, realizat în anul 2005 de Fundația pentru o Societate Deschisă.

APLICAȚIE

- Pe baza surselor 2.4 și 2.5, formulați două realități socio-economice din România anilor 2000.
- Ordonăți zonele în care companii italiene au făcut investiții în România și marcați-le pe o hartă a țării noastre.
- Cu ajutorul profesorului de geografie, caracterizați forța economică – potențialul economic al acestor zone și formulați o explicație a interesului investitorilor străini pentru ele.
- Ordonăți zonele din care emigrează românii. Folosind din nou cunoștințele din orele de geografie, formulați două explicații ale acestui fenomen.
- Comparați datele acestui studiu statistic cu informațiile din mass-media la care aveți acces; se confirmă sau se contrazică?

SARCINI DE LUCRU PENTRU TOATE SURSELE

Folosind informațiile din sursele date, răspundeți întrebării: dacă trăiesc într-o zonă liniștită, în pace, ar trebui să mă preocupe migrațiile?

SUGESTII PENTRU ALTE ACTIVITĂȚI

- Alcătuiți două grupe pentru a realiza o anchetă în legătură cu imigrația și respectiv emigrația din România; aveți în atenție ca grupuri-țintă atât persoane obișnuite, cât și funcționari/instituții implicate în această realitate. Folosiți materialele adunate pentru o dezbatere cu tema: „Ce sentimente avem față de străinul de lângă noi?”
- Folosind sursele date, precum și cunoștințele voastre, prezentați printr-un articol de ziar sau un poster, schimbări (economice, sociale, politice, culturale etc.) provocate de migrațiile contemporane în zonele în care acestea se desfășoară. Alegeți cele mai reușite materiale și discutați-le cu migranți pe care îi cunoașteți sau pe care îi puteți întâlni prin intermediul unei organizații nonguvernamentale (spre exemplu, Organizația Femeilor Refugiate în România, *ofrr2000@yahoo.fr*).

CONSECINȚELE MIGRAȚIILOR CONTEMPORANE

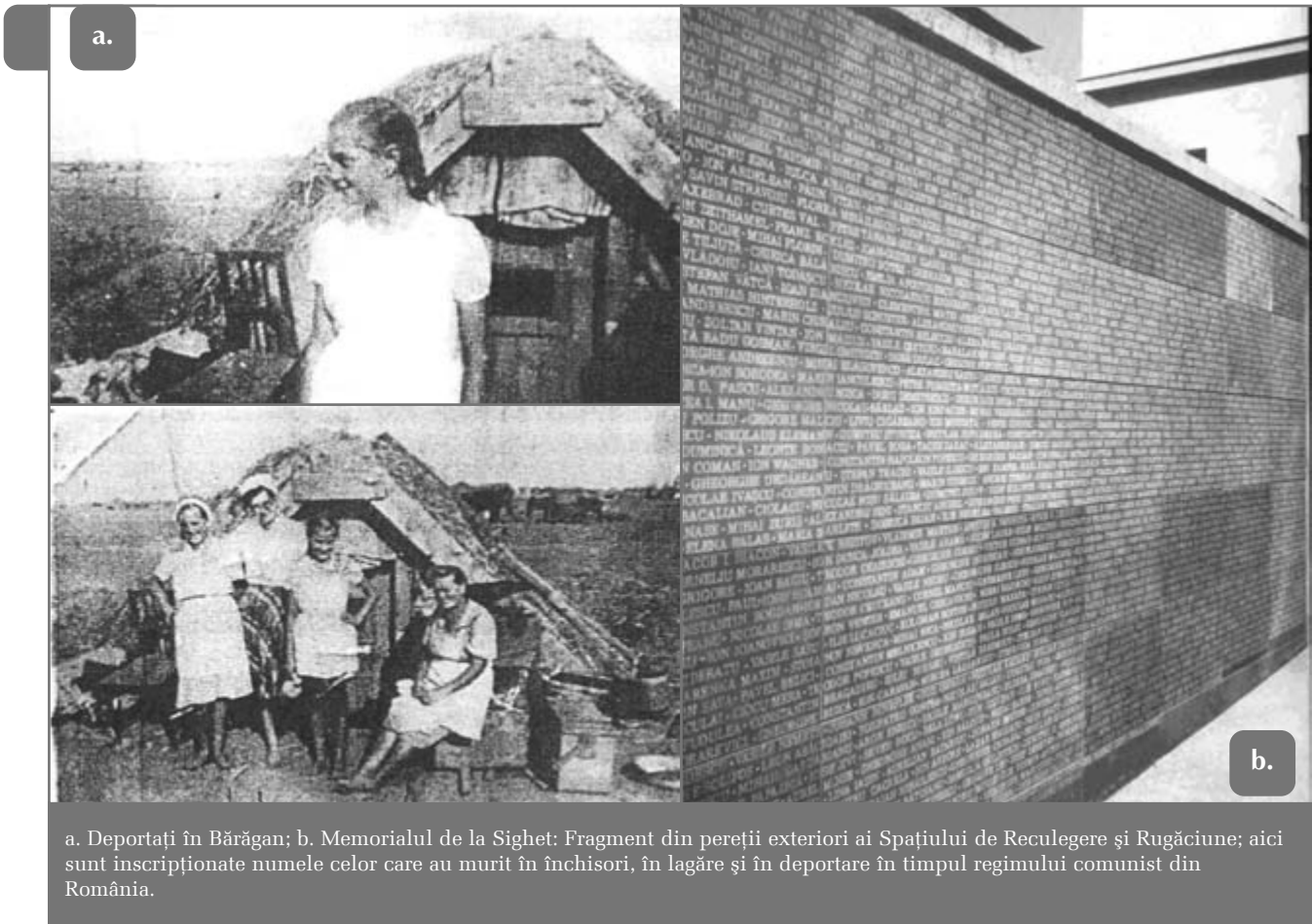
Continutul european a devenit, *de facto*, un continent de imigrare. Aceasta se poate constata nu numai în plan demografic, ci și în evoluția fenomenului migrației. Dacă numărul din ce în ce mai mare al imigranților se face simțit este pentru că, după 1973, caracterul temporar atribuit imigrației și-a pierdut valabilitatea, ea dobândind un caracter definitiv; altfel spus, prezența imigranților s-a transformat dintr-o ședere temporară într-o instalare permanentă. Chiar dacă dorința de a se întoarce este totdeauna prezentă, în special la migranții din prima generație, revenirea definitivă în țara de origine a devenit un mit. Reîntregirea familiei și copiii născuți în țările-gazdă sunt doi factori importanți care explică rămânerea definitivă a imigranților în țările de primire.

Acest fenomen este însoțit de altele care-i influențează direct pe imigranți: mai întâi, este vorba de integrarea imigranților în societățile de primire. Ce drepturi trebuie acordate imigranților pentru ca ei să reușească să se integreze? Există rasism și discriminare față de imigranții Europei?

Impactul emigrației asupra țării de origine este la fel de complex ca și cel constatat în țara de primire. Acesta este, de obicei, prezentat sub două aspecte: primul, cel care privește emigrația ca o fugă a creierelor, ceea ce este un inconvenient pentru țara de origine; al doilea, cel care subliniază mai ales efectele pozitive: emigrația contribuie la schimbarea și evoluția societății de origine. Această contribuție nu trebuie pusă numai pe seama emigranților de primă generație. Mai lent, mai dificil, legăturile de familie, culturale și economice continuă să existe chiar după mai multe generații. Emigrația reduce șomajul din țara de origine. Această observație pleacă de la constatarea că aceia care au emigrat din motive economice erau fie șomeri, fie lucrători cu risc de șomaj. Rămânerea în țară a acestei armate de șomeri ar fi provocat tulburări sociale într-o țară cu dificultăți economice. În plus, prin transferul de economii și prin investiții, prin noile mentalități pe care le aduc, emigranții contribuie direct la dezvoltarea țării de origine.

1. CUM MODIFICĂ MIGRAȚIA VIAȚA MIGRANȚILOR ȘI A FAMILIILOR LOR?

1.1. CHIPURI ȘI NUME ALE DEPORTAȚILOR

a. Deportați în Bărăgan; b. Memorialul de la Sighet: Fragment din pereții exteriori ai Spațiului de Reculegere și Rugăciune; aici sunt inscripționate numele celor care au murit în închisori, în lagăre și în deportare în timpul regimului comunist din România.

„Revista *Memoria* a început să apară în anul 1991. Inițiatorul și fondatorul ei este Banu Rădulescu. Numele nu este întâmplător: *Memoria* – deoarece comunismul a încercat să «aresteze» gândirea prin îngrădirea libertății de expresie. Revista vrea să salveze de la uitare oameni și fapte care să contribuie la înțelegerea istoriei în timpul

comunismului. (<http://revista.memoria.ro>) Memorialul de la Sighet a fost inițiat în anul 1992. În 1995, Consiliul Europei l-a luat sub egida sa, iar în 1998 l-a așezat printre principalele locuri de păstrare a memoriei continentului, alături de Memorialul de la Auschwitz și de Memorialul Păcii din Normandia. Format dintr-un Muzeu, situat în fosta

închisoare politică de la Sighet, și un Centru internațional de studii asupra comunismului, cu sediul la București, Memorialul are scopul de a reconstitui și păstra memoria unor popoare; cercetările și documentele Centrului privesc în special poporul român, căruia în timpul comunismului i s-a indus în conștiință o istorie falsă.“

Fotomemoria unei deportări, Bărăgan, 1951.
Revista *Memoria*, nr.1/2005.

APLICAȚIE

- Sursa 1.1 se referă la deportările din perioada comunistă. Folosind cunoștințele din orele de istorie, realizați un studiu de caz în care să precizați:
 - a. ce categorii sociale sau etnice au fost supuse deportării în România comunistă;
 - b. din ce regiuni și unde au fost făcute deportări;
 - c. care a fost pretextul și care au fost cauzele reale ale deportărilor;
 - d. ce probleme au vrut să rezolve autoritățile comuniste prin deportări; ce probleme provoacă, la rândul lor, aceste deportări.
- Imaginați-vă că sunteți unul dintre cei care apar în aceste fotografii (adult sau copil); scrieți un jurnal în care să povestiți cum se desfășoară o zi din viața unui deportat. Pentru aceasta folosiți și relatarea Dorei Sarafolean din *Copilăria de pe Golgota Bărăganului*.
- Deportările hotărâte de autoritățile comuniste arată că migrația a fost folosită ca un instrument politic; discutați cu colegii voștri dacă astfel de situații mai există acum, în secolul al XXI-lea.
- La Sighet există o listă a celor care au pierit în timpul deportărilor hotărâte de comuniști. Credeți că o astfel de listă este suficientă pentru a face dreptate acestor victime ale comuniștilor?
- O asemenea „memorie” este utilă tinerilor care nu au cunoscut direct comunismul? Argumentați răspunsul vostru.

1.2. COPILUL UNEI FAMILII DE IMIGRANȚI, LA ȘCOALĂ

„În rând, câte doi, intrăm în sala de clasă. Învățătorul se așează la catedră. Astăzi, lecția de morală, anunță el după ce a făcut prezența, poticnindu-se din cauza numelor noastre arabe. Începe să vorbească despre morală așa cum face în fiecare zi de când am început să frecventez școala. O discuție se pornește între copiii francezi și învățător. Toți ridică mâna pentru a

vorbi, pentru a-și povesti experiența, pentru a-și demonstra concordanța morală cu lecția de astăzi. Noi, arabii din clasă, nu avem nimic de spus. Cu ochii larg deschiși, cu urechile atente, ascult discuția. Știu bine că locuiesc într-o mahala din barăci de carton și că numai cei săraci locuiesc în astfel de locuri. Am fost de mai multe ori la Alain, care locuiește cu

părinții lui pe strada Monin, într-o casă. Am văzut că era mult mai frumos decât în barăcile noastre. Și ce mult spațiu! Doar camera lui Alain era cât toată chaaba (baraca) noastră în întregime. Are o cameră numai pentru el, un birou cu cărți, un dulap pentru haine. Îmi este rușine să spun unde locuiesc. Din acest motiv Alain nu a venit niciodată la mine.”

Azouz Begag, *Le gone de Chaaba*, Editions du Seuil, Paris, 1986, pp. 58-59.

APLICAȚIE

- Revedeți definiția discriminării și analizați, pe baza ei, sursa 1.2. Credeți că este vorba despre discriminare?
- Citiți câteva ziare sau reviste pe care le aveți la dispoziție și identificați relatări despre două grupuri minoritare discriminate; formulați apoi două activități prin care putem preîntâmpina discriminarea.
- Imaginați-vă că sunteți membru al unei organizații nonguvernamentale care se ocupă de apărarea drepturilor omului. Primiți sursa 1.2 de la colaboratori. Ce soluții puteți formula? Cu cine credeți că puteți colabora pentru ca soluțiile propuse să fie eficiente?
- Discutați cu un coleg despre ce pot face guvernele și oamenii obișnuiți pentru ca problemele migrantilor să fie diminuate sau chiar înlăturate. Comparați propunerile voastre cu cele formulate de colegi. Alegeți două dintre cele mai ușor de aplicat și prezentați-le unei instituții guvernamentale specializate și unei organizații nonguvernamentale. Pe baza discuțiilor voastre, alcătuiți un proiect în care să vă implicați prin voluntariat.

1.3. ROMÂN ÎN GARDA REGINEI DIN DANEMARCA

„Familia Virgilsen locuiește în partea de vest a Danemarcei, destul de departe de Copenhaga. Aici s-a format o comunitate de români încă din 1988. «Suntem destul de bine organizați, în orașul în care stăm există aproximativ 25 de familii de români. Cei mai mulți au venit în 1988, pe cei care au ajuns după 1990 nu-i prea cunoaștem. Rar mai vine câte un părinte din România și închiriază o biserică aici, dar măcar o dată la doi ani ne strângem toți. Altfel, pentru o slujbă trebuie să mergem până în Suedia, unde există o biserică ortodoxă cu părinte român», precizează Virgil Virgilsen. Legătura cu țara rămâne Internetul.

«Numele de familie l-am schimbat pentru a suna mai scandinav. Nu era o obligație, dar a ajutat mult». În 1988 Virgil a reușit să treacă granița maghiară. Și-a părăsit țara și, împreună cu alți români, a rămas un timp la Budapesta, încercând să pornească o oarecare activitate politică și un ziar, «România liberă». Apoi a plecat mai departe, spre nord. S-a stabilit în Danemarca și, ceva mai târziu, a renunțat la cetățenia română, nu fără regrete. După revoluție și-a chemat soția și copiii: Alexandru, născut în 1983, și Daniel, cu un an mai mic. «Am fost obligat la vremea respectivă să renunț la cetățenia română ca să mi-o pot lua pe cea daneză și din

cauza asta singurii cetățeni români din familia noastră sunt copiii. Ei sunt și cetățeni danezi în același timp. Legea le-a permis lor asta și eu am zis întotdeauna că e bine să ai amândouă cetățeniile, dacă se poate», spune Virgil Virgilsen. În familia Virgilsen se vorbesc atât româna, cât și daneza. Alexandru a urmat un liceu cu profil economic. «Nu s-a remarcat prin rezultate la carte, era undeva la mijloc, dar fizic a fost mai bine dezvoltat decât colegii, fiind și o fire mai sportivă. Statura sa, de 1,92 m, a reprezentat un avantaj atunci când s-au selectat băieții pentru garda regală» precizează tatăl. Acum, la 22 de ani, Alexandru este înrolat în garda Reginei Margareta a II-a a Danemarcei și păzește Palatul Regal Amalienborg, din inima capitalei Copenhaga. Până pe 1 decembrie, când va ieși din slujba Reginei, cu uniforma sa distinctă, cu căciulă de blană de urs, va atrage zilnic sute de turiști, dar și invidia celorlalți danezi. Pentru aceștia din urmă, faptul de a fi înrolat în garda Reginei este considerat o mare onoare.

«Când aude de garda Reginei, danezului i se pare ceva foarte deosebit. Iar Alexandru, ca străin, e oarecum de invidiat. Ei sunt și foarte naționaliști, își iubesc Regina, sunt trup și suflet pentru Casa Regală. Pentru ei este un lucru mare să ajungi la curte», precizează Virgil Virgilsen.“

Acest articol este povestea cu final fericit a unei migrații care începe în România comunistă. Tânărul din cea de-a doua generație de migranți a primit o recunoaștere oficială a societății „gază” prin satisfacerea serviciului militar chiar în garda reginei.

1.4. FORMAȚIA GLORIA

Gloria a pornit la drum în urmă cu câțiva ani (1997), atunci când câțiva tineri africani, studenți și refugiați, au decis să pună bazele unei formații, pentru a-și mai alina dorul de casă și pentru a aduce un colțișor din Congo-ul natal în România.

„Mai întâi cântam pentru distracția noastră, în timpul liber. Apoi ne-am dat seama că aici, în România, nu există trupe care să cânte muzică africană și am vrut să umplem acest gol. Prin muzica pe care o facem, ne-am propus să atingem două obiective: să promovăm cultura africană și să punem umărul la integrarea refugiaților în România [...]. Ni s-au alăturat și alți entuziaști, nu doar din

Congo, ci din diferite țări africane, care au o cu totul altă muzică decât a noastră [...]. Toți africanii au muzica în sânge, se nasc cu acest talent muzical, care rămâne singurul refugiu într-o zonă a lumii măcinată de lupte politice și de sărăcie”. Mbaki a făcut parte dintr-o organizație politică studențească, iar partidul aflat la guvernare nu agreea acea grupare. De aceea a fost obligat să părăsească Congoul.

Componenta grupului Gloria este următoarea: Mbela Nzuzi, Congo; Mbaki Makengo, Congo; Vincent Calissa, Rwanda; Aime Lema, Congo; Cristian Prihotcă, România; Sorin Petrescu, România.

1.5. UN MILION DE BĂRBAȚI LIPSĂ LA APEL

Deși România nu a trecut printr-un război recent, balanța dintre bărbați și femei s-a dezechilibrat. Minuscul în termeni procentuali (în prezent împărțirea este de 48,8% bărbați și 51,3% femei, față de 49,3% bărbați și 50,7% femei înainte de 1989), dezechilibrul este semnificativ în termeni numerici. Schimbarea se traduce în 1.084.050 de bărbați lipsă la apel. Cifra este mai mare ca

pierderile României în al doilea război mondial... Lipsa lor de acasă nu poate fi cumpărată pe euro sau dolari. Sociologii au arătat că tinerii care cresc în familii din care lipsește tatăl au mai multe șanse de a avea probleme de disciplină, de a rămâne în urmă cu studiile și de a fi antrenați în activități infracționale. Familiile care trăiesc despărțite au mai multe șanse de a ajunge la divorț.

Sorin Adam Matei, *Evenimentul Zilei*, aprilie, 2005.

APLICAȚIE

- Comparați sursele 1.3 și 1.5. Constați un dezacord între ele sau aceste surse se completează?
- Dacă este posibil, stați de vorbă cu membrii unei familii din care a plecat „afară” tatăl; aflați care au fost sentimentele, eventual resentimentele celor rămași acasă.
- Pe baza celor ascultate, imaginați o scrisoare a celui plecat către cei de acasă, precum și răspunsul acestora.
- Dacă este posibil, stați de vorbă cu membrii unei familii din care a plecat „afară” mama. Aflați ce au simțit cei care au rămas acasă.
- Imaginați un dialog între mamă și copiii ei în zilele de dinaintea plecării; ce sfaturi dă mama; ce întrebări pun copiii?
- Comparați reacțiile în ambele situații. Ce constatați?

Coperta CD-ului Gloria-Africa.

Albumul „Africa” este dedicat refugiaților de pretutindeni. Producător este ARCA- Forumul Român pentru Refugiați și Migranți. Cele mai multe melodii au ritmuri și texte africane; una dintre ele, cântată în franceză și română, se numește „Viața-i frumoasă și merită trăită”.

APLICAȚIE

- Pe baza surselor 1.3 și 1.4, identificați două modificări ce au avut loc în viața migranților, respectiv în viața familiilor lor.
- Ce soluții au folosit acești migranți pentru a păstra legăturile cu țara de origine, precum și pentru a se integra în societatea-„gazdă”?
- Organizați o dezbatere cu tema: „Este important pentru migranți să-și păstreze tradițiile de acasă”? Comparați răspunsurile voastre cu cele date de participanții la sondajul realizat de Institutul de Politici Publice, pag 51.

SARCINI DE LUCRU PENTRU TOATE SURSELE

- Analizați toate sursele date prin metoda studiului de caz (vezi capitolul *Sugestii metodologice*), răspunzând următoarelor întrebări:
 - Ce s-a întâmplat în situația relatată?
 - Cine sunt cei implicați, care este contextul în care a avut loc „cazul”?
 - Ce elemente/aspecte sunt importante, lipsește ceva semnificativ din prezentarea faptelor?
 - Ce alternative aveau cei implicați?
 - Care sunt consecințele experiențelor prin care au trecut?
 - Care este mesajul fiecărei experiențe?
- Pe baza analizei făcute mai sus, completați următorul tabel:

Sursa	Tipul de experiență: pozitivă/negativă	Ce probleme au întâmpinat migranții?	Cine i-a ajutat să-și rezolve problemele?
1			
2			
3			
4			
5			

- Stabiliți de ce experiența relatată de sursa 1.1 se deosebește de toate celelalte.
- Alegeți din următoarea listă problemele pe care le poate întâlni o familie de migranți; alcătuiți apoi o ierarhie a acestora și argumentați alegerea făcută: găsirea unui loc de muncă, necunoașterea limbii, bani insuficienți pentru supraviețuire, hrana insuficientă, educație precară, atitudinea oamenilor, lipsa legăturii cu alți migranți, nostalgia după locurile natale, legislația țării de primire, păstrarea tradițiilor de acasă.

SUGESTII PENTRU ALTE ACTIVITĂȚI

- Sunt și cazuri de migranți care se repatriază; care credeți că sunt cauzele acestor decizii?
- La rândul ei, repatrierea provoacă probleme? Dintre cele menționate în următoarea listă, care pot fi reale: pierderea proprietății/a bunurilor, probleme de sănătate, înstrăinarea rudelor și/sau a prietenilor, neîncrederea în legi și/sau instituții, necunoașterea limbii de către copiii născuți în țara de imigrare, teama de a recunoaște eșecul migrației?
- Grupați-vă în două echipe; folosind cunoștințele voastre, precum și sursele date, fiecare echipă formulează 4 speranțe, respectiv 4 dezamăgiri pe care migranții le pot avea. Echipa „speranțelor” trebuie să explice pe ce se bazează ele, în ce măsură sunt reale. Echipa „dezamăgirilor” explică de ce apar acestea.
- Joc de rol (vezi capitolul *Sugestii metodologice*): Alcătuiți un cerc ținându-vă de mâini; încercați să simțiți forța pe care v-o dă faptul că sunteți împreună. Trei străini vor încerca să pătrundă în cercul vostru; unul va vorbi doar în limba lui, altul va vorbi în limba voastră și al treilea va folosi forța. Fiecare va avea 2 minute pentru încercare. Discutați apoi despre ce ați simțit voi înainte și în timpul „încercărilor”; cereți „străinilor” să spună ce au simțit în timpul încercărilor lor.
- Credeți că acest joc de rol redă, cel puțin parțial, experiențele prin care trec cei implicați, direct sau indirect, în migrație? Argumentați răspunsul vostru.
- Realizați un interviu cu o rudă sau un prieten care a trecut prin experiența migrației sau este implicat în această experiență. Alegeți dintre următoarele întrebări trei care vă pot ajuta cel mai mult pentru a cunoaște modul în care migrația i-a modificat viața:
 - În ce măsură migrația a contribuit la îmbunătățirea vieții sale?
 - Cu ce probleme așteptate și neașteptate s-a înfruntat?
 - Cine (persoane și instituții) l-a ajutat/l-a împiedicat în rezolvarea acestor probleme?
 - Ce relații a stabilit cu autohtonii și cu ceilalți migranți?
 - A simțit dorul de casă? Dacă da, cum s-a manifestat?
 - Ce obiceiuri a păstrat?
 - A păstrat legătura cu cei de acasă? Dacă da, prin ce mijloace?
 - Ce a simțit când s-a reîntors în țară? A mai găsit teme de discuții cu vechii prieteni în afara lui „ce mai faci”, „mulțumesc, bine”?

2. CUM INFLUENȚEAZĂ MIGRAȚIA ȚARA DE DESTINAȚIE ȘI ȚARA DE ORIGINE?

2.1. PROIECTE PENTRU DEZVOLTAREA ASOCIAȚIILOR IMIGRANȚILOR

„Unele comunități practică transferuri colective pentru finanțarea unor proiecte specifice. Emigranții cotizează în cadrul unei asociații care apoi finanțează proiectul în țara de origine. Acest tip de transfer este practicat mai ales de comunitatea mali din Franța și a avut un impact decisiv asupra dezvoltării regiunii Kaye, din care provin cei mai mulți dintre imigranți. Aceștia folosesc 20% din salariul lunar pentru dezvoltarea țării de origine. Emigranții din această regiune din Mali sunt primii care au sprijinit dezvoltarea locală prin intermediul asociațiilor orașenești; li se atribuie 60% din infrastructura regiunii. Comunitatea mali a știut foarte bine să se structureze pe modelul organizației orașenești; conducătorul

satului își are reprezentantul printre emigranți și fiecare asociație creată în Franța reia structura ierarhică și organizarea socială a satului. De fapt, emigrarea este un adevărat contract între comunitatea de origine și individul hotărât să emigreze; există și obligația acestuia de a ajuta la dezvoltarea satului, ceea ce și face. Astfel, emigranții au finanțat 146 de realizări diferite la Kaye, având un buget total de 194 milioane franci. Ei au contribuit în special la punerea în valoare a rețelei hidraulice pentru mărirea producției agricole. În afară de progresul material provocat de aceste proiecte, emigranții au și o mare responsabilitate în evoluția mentalităților și răspândirea valorilor democratice.“

JanNiessen, France Mochel, *Les relations exterieures de l'Union Européenne et les migrations internationales*, 1999, pp. 65-66.

APLICAȚIE

- Pe baza sursei 2.1, formulați conținutul „contractului” dintre migranți și comunitatea de origine.
- Imaginați un dialog între o persoană care vrea să emigreze și conducătorul comunității mali; folosiți textul pentru un joc de rol.
- Organizați un joc de rol în care să apară un emigrant mali care nu este de acord să trimită bani pentru satul lui. Formulați argumentele lui, precum și contra-argumentele celor din asociație.
- Stabiliți ce valori pot fi identificate în deciziile luate de migranți.

2.2. PROGRAMĂ DE LIMBA ROMÂNĂ

„2.2.1. Curs de inițiere pentru copiii străinilor care au dobândit statutul de refugiat în România și pentru minorii refugiați neînsoțiți, 16.06.2004

Curriculum-ul de limba română ca limbă străină se adresează copiilor care provin din familii refugiate aflate pe teritoriul României și urmărește sprijinirea învățării limbii române, prin intermediul unui curs

pregătitor cu durata de un an, astfel încât, la sfârșitul acestuia, copiii să poată fi integrați în sistemul de învățământ românesc, în clase corespunzătoare vârstei acestora.

Având în vedere diferențele de vârstă ale copiilor, curriculumul de limba română este elaborat, în mod adecvat, pe trei nivele de studiu:

Nivel I: 6-10 ani;
Nivel II: 11-14 ani;
Nivel III: 15-18 ani.

2.2.2. Programa de limba română – curs de inițiere pentru străinii adulți care au dobândit o formă de protecție în România, 18.11.2004

Prezenta programă reglementează studiul limbii române de către străinii adulți care au dobândit o formă de protecție în România. Structura modulară a programei permite parcurgerea sa în ritmul propriu fiecărei grupe de cursanți, progresul fiind diferențiat în funcție de abilitățile individuale de învățare a unei limbi străine. Competențe generale:

1. Receptarea și producerea de mesaje orale și scrise în

limba română, pentru a permite cursanților integrarea în societatea românească.

2. Receptarea și producerea unor structuri discursive în limba română specifice domeniului de activitate pe care cursanții îl vor aborda, pentru a permite integrarea socio-profesională a acestora.
3. Învățarea limbii române ca parte componentă a culturii române, pentru a înlesni procesele de adaptare și aculturare.
4. Folosirea instrumentelor de bază în învățarea limbii române ca limbă străină, pentru a permite progrese ulterioare.“

România este semnatară a unor documente internaționale privind statutul refugiaților. Astfel, Convenția din anul 1951 privind statutul refugiaților prevede: „Statele contractante vor facilita, pe cât posibil, asimilarea și naturalizarea refugiaților. Vor face, în mod deosebit, toate eforturile necesare pentru a urgenta procedurile de naturalizare și pentru a reduce, pe cât posibil, taxele și costurile legate de aceste proceduri” (asimilare în sensul integrării în viața economică, socială și culturală a țării, în nici un caz o asimilare forțată sau constrângătoare).

Ministerul Educației și Cercetării, Programe.

APLICAȚIE

- Formulează, pe baza sursei 2.2, două motive ale inițiativei legislative a statului român, precum și două consecințe ale acestei decizii.
- Într-o listă de patru măsuri pe care statul român, semnatar al unor documente internaționale, trebuie să le ia, ce loc ar trebui să ocupe acest document pentru învățarea limbii române de către refugiați?
- Alcătuiți 3 grupe; fiecare va formula o măsură care ar trebui să apară pe listă. Prezentați răspunsurile voastre, alegeți cele mai bune idei. Contactați apoi o instituție implicată în problemele refugiaților și discutați propunerile voastre.

2.3. OPINIA PUBLICĂ DIN ROMÂNIA

„1. Credeți că pentru binele societății este de dorit ca imigranții să-și mențină obiceiurile și tradițiile lor sau să renunțe la ele și să le urmeze pe cele ale românilor?
61% – să își mențină obiceiurile și tradițiile lor;
23% – să renunțe la obiceiurile lor și să le urmeze pe cele ale românilor.

2. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? Când există puține locuri de muncă, românii ar trebui să aibă întâietate în fața imigranților (străinilor):

6% – dezacord total;
10% – mai degrabă dezacord;
16% – mai degrabă acord;
62% – acord total.

Sunt oameni din țări mai sărace decât România care vin să muncească la noi în țară. Ce credeți că ar trebui să facă guvernul?
10% – Să-i lase să vină pe toți cei care vor;
12% – Să interzică acestor oameni să vină;
32% – Să-i lase să vină atât timp cât sunt locuri de muncă;
33% – Să limiteze numărul celor care pot să vină.

Sondajul *Intoleranță, discriminare și autoritarism în opinia publică* este realizat de Institutul pentru Politici Publice (IPP) în cadrul proiectului „Extremism în România”. Finanțarea acestui proiect este asigurată de către The German Marshall Found of the United States. Este vorba despre o instituție americană a cărei misiune este aceea de a stimula schimbul de idei și de a promova colaborarea dintre Europa și SUA în spiritul Planului Marshall post-război. La începutul anului 2003, IPP a inițiat proiectul „Extremism în România” prin care și-a propus să conștientizeze

Continuare pe pagina 52

3. Cum apreciați numărul imigranților în România?

- 6% – Mult prea mulți;
- 21% – Prea mulți;
- 25% – Atât cât trebuie;
- 10% – Prea puțini;
- 1% – Mult prea puțini.

4. Ați auzit de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării?

- 33% – Da, am auzit;
- 58% – Nu, nu am auzit;
- 9% – Nu răspund.“

Sondajul *Intoleranță, discriminare și autoritarism în opinia publică, România, 2003.*

reprezentanții clasei politice, ai mass-media și ai societății civile în legătură cu manifestările extremiste și, în același timp, să identifice politici și programe care să promoveze toleranța și să reducă extremismul, în vederea consolidării democrației în România.

APLICAȚIE

Răspundeți și voi, individual, întrebărilor sondajului; discutați apoi cu 5-6 dintre colegii voștri, acordând multă atenție argumentelor folosite de ei. Comparați răspunsurile voastre cu cele date în timpul sondajului. Formulați asemănările și deosebirile constatate. Ce argumente date de colegii voștri vi s-au părut surprinzătoare și de ce?

2.4. VERSURILE LUI DJ SYTO

„Mai multe cântece rasiste și xenofobe, ale căror ținte sunt, în mod particular, imigranții români și marocani, fac ravagii în provincia spaniolă Castellon, unde se propagă mai ales grație Internetului. Sunt site-uri cu muzică «bakalo» (termen peiorativ prin care spaniolii desemnează muzica de proastă calitate). Un site care conținea cântecul împotriva românilor

anunța pe portalul său că respectiva melodie fusese descărcată de 5.800 de utilizatori. Organizația «SOS Racismo» a fost alertată pentru prima dată în legătură cu cântecul împotriva imigranților români în mai 2004, însă, în ciuda demersurilor legale inițiate de aceasta, astfel de melodii continuă să circule nestingherite.“

Cotidianul *El Pais* citat de Rompres, aprilie, 2005.

Spania, țara făgăduinței pentru mulți imigranți, a devenit și destinația favorită a unui număr din ce în ce mai mare de români. În Alcalá, orașul lui Cervantes, româna cu accent ardelenc se aude din ce în ce mai des pe străzi. Majoritatea românilor se țin de muncă; pentru mulți dintre ei însă, viața e mai grea decât pare văzută din România.

APLICAȚIE

- Plecând de la sursa 2.4, identificați două cauze ale manifestării xenofobiei, precum și două soluții care să preîntâmpine astfel de atitudini.
- Imaginați un dialog cu autorul acestor versuri sau cu admiratorii melodiei. Ce argumente ați folosi pentru a-i convinge că greșesc în ceea ce spun?
- Credeți că aceia care apreciază aceste versuri sunt „victime” ale stereotipului „orice străin este rău”, sau sunt alte cauze ale atitudinii lor?
- Ce alte stereotipuri cunoașteți? Formulați două soluții pentru eliminarea acestora.
- Identificați și comparați atitudinile exprimate față de migrantii în sursele 2.3 și 2.4. Formulați asemănările și deosebirile. Comparați răspunsul vostru cu cel dat de colegi.

APLICAȚIE

- Alcătuiți patru grupe. Fiecare grupă va analiza critic o sursă, prin metoda cubului; pentru aceasta veți parcurge următorii pași:

1. descrie
2. compară și stabilește ce este asemănător și ce este diferit
3. analizează informațiile primite
4. asociază/la ce te îndeamnă să gândești
5. aplică/cum pot fi folosite informațiile
6. argumentează

Prezentați colegilor concluziile voastre. Este vreo sursă „cu probleme” și, deci, dificil de folosit? Argumentați răspunsul.

- Alcătuiți două grupe; prima va analiza sursele care se referă la țările de origine, a doua la țările de destinație. Pentru fiecare caz în parte precizați: care sunt avantajele și dezavantajele provocate de migrație/ce pierde și ce câștigă fiecare dintre ele.
- Analizați sursele date cu ajutorul următorului tabel:

Sursa	Consecințe asupra țării de origine	Consecințe asupra țării de destinație	Cum pot fi păstrate/mărite avantajele	Cum pot fi micșorate/înlăturate dezavantajele
1				
2				
3				
4				

SUGESTII PENTRU ALTE ACTIVITĂȚI

- Folosind discuțiile de mai sus, precum și cunoștințele voastre, alcătuiți o listă a consecințelor migrațiilor contemporane; grupați aceste consecințe în următoarele categorii: consecințe imediate, în timp, directe și indirecte.
- Din următoarea listă, alegeți cel mai potrivit răspuns pentru întrebarea: ce pot face guvernele pentru a micșora consecințele negative ale migrațiilor? Argumentați alegerea făcută: acțiuni diplomatice, măsuri de securitate, acțiuni cu caracter militar, sprijin economic, sprijin în domeniul educației, sprijin politic.
- Propuneți și voi o soluție pe care să o formulați într-un text de cinci fraze. Comparați propunerile prezentate de voi.
- Alcătuiți, împreună cu un coleg, o listă cu temerile pe care le au autohtonii față de migranți. Comparați lista voastră cu cea alcătuită de colegi. Discutați care dintre aceste temeri sunt întemeiate și care se datorează numai „necunoscutului”.
- Utilizați sursele date și alcătuiți, pe două grupe, scenariul unui buletin de știri care să dureze trei minute. Unul va fi difuzat într-o țară sursă pentru migrație, celălalt într-o țară de destinație. Subiectul este: *Migrația în țara noastră*. Buletinul trebuie să cuprindă știrile principale, o explicație consistentă a ceea ce s-a întâmplat, un interviu cu o persoană implicată în migrație.
- Alcătuiți patru grupe; în urma unei documentări suplimentare, prezentați politica față de migranți a patru state europene, inclusiv România. Stabiliți asemănările și explicați ce le determină. Analizați deosebirile și formulați consecințele lor.

3. CARE ESTE PREȚUL PLĂTIT DE CEI CARE MIGREAZĂ? CUM PUTEM DIMINUA ACEST PREȚ?

3.1. FILMUL *ITALIENCELE*, REGIZOR NAPOLEON HELMIS, ROMÂNIA, 2004.

Este povestea a două surori, Jeni și Lenuța, care trăiau într-un sat sărac din Oltenia. Un prieten, Giovanni, le promite de lucru în Spania. Trec ilegal frontiera în Serbia și vor fi vândute unui traficant; acesta le obligă să se prostitueze în Kossovo. După un an sunt eliberate de niște sodați americani. Se întorc în sat

și încearcă să reentre în viața acestuia. Sora cea mică, Lenuța, face o declarație în fața sătenilor, în care spune toată povestea „pe propria răspundere”. Finalul este următorul: „Știm că am greșit când am plecat din sat. Vă rugăm să ne respectați în continuare”.

3.2. UN LOC PE CARE SĂ-L NUMEASCĂ „ACASĂ”

UN LOC PE CARE SĂ-L NUMEASCĂ "ACASĂ"

și unde să-și refacă viața în siguranță și demnitate

Tot ceea ce își doresc refugiații este șansa de a-și reface viața în siguranță și demnitate... un loc pe care să-l numească "acasă". Noi toți cei care avem o casă, să ajutăm refugiații să se simtă acasă.

Afiș pentru 20 iunie, Ziua Mondială a Refugiaților

APLICAȚIE

- Lenuța din filmul *Italiencele* vă roagă și pe voi să o respectați, în ciuda faptului că o perioadă a fost obligată să se prostitueze. Formulați răspunsul vostru într-un eseu de cinci minute. Apoi comparați răspunsul vostru cu cel dat de colegii de clasă. Grupați-vă în funcție de răspunsul dat și alcătuiți o listă cu argumentele voastre.
- Scrieți o continuare a scenariului filmului. Comparați soluțiile date de voi cu cea reală.
- Pe baza celor discutate acum, precum și printr-o documentare suplimentară, organizați, într-o oră de consiliere, o dezbatere cu tema: „Ființa umană nu are preț. Traficul de carne vie”.
- Analizați afișul de la 3.2. și identificați mesajul acestuia.
- Imaginile folosite vi se par potrivite pentru ceea ce vrea el să transmită?
- Pe baza cunoștințelor voastre și a surselor date, schițați un afiș pentru următoarea zi de 20 iunie.

PENTRU PROFESOR

Pentru analiza unui material iconografic, folosiți modelul dat la capitolul „Sugestii metodologice”.

3.3. CLUBUL ADOLESCENȚILOR REFUGIAȚI

„Este un proiect al Organizației ARCA (Forumul Român pentru Refugiați și Migranți) cu ajutorul financiar al UNHCR (Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiați – România).

Pentru cei mai mulți adolescenți refugiați, viața începe în circumstanțe foarte dificile: sunt departe de cei dragi, de ceea ce știau că există pe lume. În afară de dificultățile inerente migrației forțate și ale șocului cultural, tinerii refugiați trăiesc intens și dramatic și vârsta adolescenței. Clubul Adolescenților Refugiați a fost organizat pentru a asigura un cadru multicultural protejat și sigur emo-

țional, contribuind și la integrarea socială și la dezvoltarea armonioasă a refugiaților, precum și a adolescenților români. În prima parte a programului, adolescenți refugiați și români (două grupe a câte 12 tineri, 6 refugiați și 6 români, 6 fete și 6 băieți) au luat parte la 12 seminarii având ca scop dobândirea unor deprinderi esențiale în viață: comunicarea interpersonală, publică, interculturală, rezolvarea conflictelor. Au fost discutate teme de mare interes: violența, toleranța, relațiile cu părinții, cu profesorii, prevenirea consumului de droguri, prietenia și dragostea...”

ARCA – Forumul Român pentru Refugiați și Migranți.

APLICAȚIE

- Pornind de la sursa 3.3, formulați problemele cu care se confruntă adolescenții migranți.
- Sunt, între problemele identificate, unele care țin strict de vârstă, de faptul că sunt adolescenți?
- Identificați soluțiile folosite de organizația ARCA. Credeți că sunt potrivite pentru niște adolescenți?
- Completați aceste soluții cu altele două, gândite împreună cu un coleg.
- Contactați această organizație și prezentați-i propunerile voastre.

3.4. ALTERNATIVE PE PLAN INTERN ȘI INTERNAȚIONAL PRIVIND FENOMENUL MIGRAȚIEI

„Asociațiile de romi din România au propus, încă din anii precedenți, alternative la fenomenul migrației cu caracter economic. O astfel de alternativă este normalizarea (intrarea sub incidența unui act oficial: lege, tratat, acord etc.) transferului de forță de muncă între două sau mai multe state. Aceasta se poate realiza prin încheierea unui tratat între guvernele statelor respective, prin care reglementează schimbul de forță de muncă pe piața internațională a muncii. Prin încheierea unui astfel de tratat între guverne, actualii imigranți pot beneficia de contracte de muncă pe perioade determinate (3, 6, 12 luni). Contractele de muncă se pot

încheia pentru locuri de muncă ce nu necesită calificare profesională, cum ar fi în agricultură, construcții, comerț, meserii tradiționale etc. Prin astfel de tratate de schimb a forței de muncă între România și alte state, se vor atinge o serie de obiective precum: angajarea forței de muncă neocupate din România; diminuarea fenomenului de ședere ilegală în alte state; diminuarea fenomenului de «muncă la negru»; îmbunătățirea condițiilor de viață ale romilor, ținând cont că una dintre cauzele migrației o reprezintă condițiile grele de viață, în condițiile în care piața forței de muncă din România nu oferă prea multe șanse de integrare a romilor.”

Declarația de la Sibiu privind migrația internațională a romilor și combaterea traficului cu persoane umane, semnată de asociații ale romilor din România.

Reunite în august 2002 în cadrul seminarului „Migrația romilor în spațiul european. Riscul de a spera la o viață mai bună” sunt prezente 16 asociații, între care Centrul Creștin al Romilor, Romani CRISS, Asociația Impact Social-Roma, Partidul Romilor Nomazi și Căldărari. Documentul poate fi accesat la adresa www.romanothan.ro.

APLICAȚIE

- Folosind metoda știu – vreau să știu – am învățat, analizați sursa 3.4. Ea se referă la migrația în care sunt implicați rromii. Dacă au rămas întrebări fără răspuns, alcătuiți o listă a lor și, printr-o documentare suplimentară, încercați să le dați răspuns.
- Identificați, în această sursă, trei probleme legate de migrația rromilor; sunt aceste probleme asemănătoare cu ale altor categorii etnice de migranți?
- Citiți cu atenție soluțiile propuse în document; sunt ele valabile numai pentru acest grup etnic sau pot rezolva problemele și ale altor categorii de migranți?
- Căutați adresa unei organizații care îi reprezintă pe rromi și luați legătura cu ea pentru a vă ajuta în lucrul vostru.

3.5. CHER FRÈRE BLANC (DRAGĂ FRATE ALB)

„Quand je suis né, j'étais noir
 Quand j'ai grandi, je suis resté noir
 Quand je vais au soleil, je suis noir
 Quand j'ai peur, je suis noir
 Quand je suis malade je suis noir
 Quand je mourrai je serais noir.
 Tandis que toi, homme blanc

Când m-am născut, eram negru
 Când am crescut, am rămas negru
 Când stau la soare, sunt negru
 Când îmi este frică, sunt negru
 Când sunt bolnav, sunt negru
 Când voi muri, voi fi negru.
 Pe când tu, omule alb

Quand tu es né, tu étais rose
 Quand tu as grandi, tu es devenu blanc
 Quand tu vas au soleil, tu es rouge
 Quand tu as froid, tu es bleu
 Quand tu es malade, tu es jaune
 Quand tu mourras, tu seras gris.
 Et après ça, tu as le toupet
 de m'appeler homme de couleur!

Când te-ai născut, erai roz
 Când ai crescut, ai devenit alb
 Când mergi la soare, ești roșu
 Când îți este frig, ești albastru
 Când ești bolnav, ești galben
 Când vei muri, vei fi cenușiu.
 Și cu toate acestea, tu îndrăznești
 Să mă numești pe mine «om de culoare»“

Sabrina Kaci, clasa a VI-a, Colegiul Georges Melies, Paris, aprilie 1993.

Această poezie apare, cu titlul *Coloured*, în manualul cursului opțional „Rights in deed. Human Rights” Education, 2002, ca fiind anonimă.

APLICAȚIE

- Citiți cu atenție sursa 3.5. Ce experiențe credeți că au provocat-o pe autoarea să scrie acest mesaj? Pentru a vă formula răspunsul, folosiți și sursa 1.2, „Copilul unei familii de imigranți, la școală”, din Azouz Begag, *Le gone de Chaaba*, Editions du Seuil, Paris, 1986.
- Poezia invită la dialog sau este un protest care nu așteaptă răspuns?
- Imaginați un dialog de 3-4 replici cu autoarea poeziei.

SARCINI DE LUCRU PENTRU TOATE SURSELE

Alcătuiți 5 grupe; fiecare grupă va analiza una dintre surse și va formula consecințele migrației asupra migrantului, asupra familiei acestuia, asupra țării de origine și asupra țării de destinație. De asemenea, precizați care este prețul plătit de cei implicați în migrație.

SUGESTII PENTRU ALTE ACTIVITĂȚI

- Gândiți-vă că fiecare migrant are niște „rădăcini” în țara de origine. Credeți că acestea pot fi tăiate cu totul pentru a ușura plecarea și adaptarea la noua casă? Aceste rădăcini influențează pozitiv sau negativ planurile migrantului? Cum credeți că se manifestă ele la prima generație de migranți? Dar la a doua și a treia?
- Care credeți că este responsabilitatea „martorilor” migrațiilor contemporane?
- Care dintre următoarele valori ar trebui apărate de acești martori: libertatea, eficiența, echitatea, solidaritatea, adevărul, toleranța? Argumentați alegerea făcută.
- Ce putem face noi pentru a micșora prețul plătit de migranți? În funcție de tipul de inteligență căruia îi aparțineți, alegeți cuvântul, imaginea sau acțiunea pentru a realiza un mesaj adresat migranților. Prezentați realizările voastre într-un tur al galeriei. Alegeți cele mai reușite mesaje și dăruiți-le unei organizații care este implicată în problema migranților, sau organizați o licitație cu lucrările voastre, iar banii obținuți dăruiți-i unui cămin în care sunt găzduiți migranți.

PENTRU PROFESOR

Studiile psihopedagogice arată că există mai multe tipuri de inteligențe. Ele sunt prezentate pe larg în capitolul „Sugestii metodologice”.

SUGESTII METODOLOGICE

Critica surselor/izvoarelor istorice. Sursele/izvoarele istorice reprezintă totalitatea faptelor, obiectelor și textelor care sunt puncte de plecare în construirea imaginii trecutului. De asemenea, ele sunt și „instrumente de învățare care ajută la formarea reprezentărilor, ajută la familiarizarea elevilor cu civilizații și modele comportamentale ale «celuilalt»” (Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare din aria curriculară *Om și societate*, învățământul liceal).

Pentru critica unei surse istorice, indiferent de categoria din care face parte (obiecte, fotografii, scrisori, jurnale, caricaturi, postere, documente oficiale, ziare etc.) este recomandată parcurgerea următorilor pași:

1. descrierea sursei (sursă scrisă sau nescrisă, primară sau secundară)
2. interpretarea și concluzia (cine și de ce a elaborat sursa, care a fost scopul sursei, în ce context a fost realizată, ce tip de informații conține, este subiectivă sau obiectivă, cât de mult mă pot baza pe ea?)
3. legătura cu cunoștințele anterioare (cărei probleme mă ajută să-i răspund)
4. identificarea unor lipsuri în cadrul sursei (ce nu îmi spune sursa)
5. identificarea altor surse pentru informații suplimentare

pentru mai multe informații
vezi și Robert Stradling, *Să
înțelegem istoria secolului
XX*, Sigma, 2002

Istoria orală. Istoria orală reprezintă înregistrarea și analiza mărturiilor vorbite despre trecut. Aceste mărturii pot fi grupate în următoarele categorii:

- a. cunoștințele care au trecut din generație în generație (tradiția orală)
- b. biografia orală, ca succesiune a evenimentelor din viața unui individ
- c. relatările martorilor oculari în timpul sau imediat după ce a avut loc un eveniment.

Importanța surselor orale este dată de faptul că ele spun nu doar ce au făcut oamenii, ci și ce gândeau și simțeau ei, ce credeau că fac și de ce, ce presupuneau că fac alți indivizi și ce vor ei să facă.

Critica istoriei orale presupune:

1. analiza genului de întrebări pe care autorul interviului le pune și/sau le evită, procesul prin care este conceput interviul înainte de a fi pus la dispoziția publicului;
2. elevii să înțeleagă limitele memoriei și observației personale. Doar fiindcă o persoană a fost martoră la un eveniment nu înseamnă în mod necesar că relatarea sa este corectă și autentică.

3. memoria nu este un simplu depozit pasiv de fapte. Oamenii nu prezintă doar niște simple relatări, ci încearcă să dea un sens trecutului și să dea formă vieții lor.

Pași în analiza istoriei orale:

- a. ce gen de persoană vorbește?
- b. ce fel de afirmații face?
- c. vorbitorul încearcă să răspundă clar întrebărilor sau sunt reticenți?
- d. ce presupuneri fac?
- e. ce modalități avem pentru verificarea răspunsurilor obținute?

Inteligențe multiple. Teoria inteligențelor multiple este formulată de Howard Gardner (*Frames of Mind*, 1983) pe baza unei analize critice a sistemului de învățământ din țara sa. Teoria lui folosește termenul de „intelențe” pentru a denumi capacitatea cognitivă a omului descrisă printr-un set de abilități, talente, deprinderi mentale. Toți indivizii normali posedă fiecare dintre aceste inteligențe într-o anumită măsură. Ceea ce îi diferențiază este gradul lor de dezvoltare și natura unică a combinării lor.

1. Inteligența lingvistică: gândește în cuvinte, îi place să vorbească, să scrie povești, să spună glume și să delecteze oamenii cu povestioare. Îi place să citească, are o memorie bună și reține ușor versurile.
2. Inteligența logico-mtematică: gândește conceptual, îi place șahul și, în general, jocurile de perspicacitate. Problematizează, pune la îndoială evidențele, folosește forme abstracte ale logicii.
3. Inteligența muzical-ritmică: ține minte linia melodică a cântecelor, își planifică timpul cu ușurință, este sensibil la comunicare non-verbală, la sunetele din mediul înconjurător.
4. Inteligența corporal-kinestezică: este activ, actor, dansator, mim. Repară lucrurile cu ușurință, nu poate să stea prea mult locului. Gesticulează atunci când vorbește, imită cu ușurință pe cei din jur.
5. Inteligența vizual-spațială: gândește în imagini, știe exact cum și unde sunt așezate lucrurile. Îi place să lucreze cu harta, să deseneze, să construiască. Îi place să viseze cu ochii deschiși, să vizualizeze lucruri.
6. Inteligența interpersonală: înțelege oamenii, este conducător înăscut. Mediază conflictele celorlalți, are mulți prieteni. Este intuitiv, simte sentimentele și intențiile celor din jur.
7. Inteligența intrapersonală: este independent, are păreri și le susține cu tărie. Îi place să lucreze singur. Uneori trăiește într-o lume a lui, personală. Are încredere în sine, îi plac proiectele de studiu individual.
8. Inteligența naturalistă: este interesat de tipare și comportamente. Natura este pentru el un sistem de tipare și comportamente pe care îi place să le catalogheze.

vezi Bird Stasz, Louis Ulrich, *Istorie orală – Spunem povești și scriem despre viață*, CEDU, 2000

vezi Otilia Păcurari, Anca Târcă, Ligia Sarivan, *Strategii didactice inovative*, Editura Sigma, București, 2003

Brainstorming, asaltul de idei, este un mod simplu și eficient de a genera idei noi. Se fundamentează pe două principii:

1. Cantitatea determină calitatea. Participanții trebuie să formuleze cât mai multe idei. Cu cât sunt mai numeroase, cu atât cresc șansele de a găsi ideile valoroase și folositoare.
2. Amânarea evaluării ideilor. Aceasta dă posibilitatea fiecărui participant să formuleze orice idee referitoare la problema în cauză.

Prin aplicarea acestor principii rezultă următoarele reguli:

- a. stimularea unui număr cât mai mare de idei;
- b. preluarea ideilor formulate de alții și fructificarea lor prin alte asociații;
- c. suspendarea oricărui gen de critică;
- d. manifestarea liberă a imaginației.

Brainstormingul se poate realiza în perechi sau în grup. Toate ideile se notează. În faza emiterii ideilor trebuie încurajată participarea tuturor membrilor grupului, chiar dacă uneori se desemnează un conducător de ședință.

Timpul alocat este de 5-6 minute, după care sunt triate ideile și păstrate cele mai folositoare, mai corecte.

Cubul este o metodă folosită în cazul în care se dorește explorarea unui subiect, a unei situații din mai multe perspective. Se oferă elevilor posibilitatea de a-și dezvolta competențele necesare unor abordări complexe și integratoare. Etapele ce trebuie parcurse sunt următoarele:

1. Realizați un cub pe ale cărui fețe notați: descrie, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează.
2. Anunțați tema.
3. Împărțiți clasa în șase grupuri, fiecare urmând să lucreze una dintre „fețele” cubului, astfel:
 - a. descrie culorile, formele, mărimile;
 - b. compară ce este asemănător, ce este diferit;
 - c. asociază – la ce te îndeamnă să te gândești;
 - d. analizează – din ce este făcut, din ce se compune;
 - e. aplică – ce poți face cu el, cum poate fi folosit;
 - f. argumentează pro sau contra – este bun sau rău, listează motivele care vin în sprijinul afirmației tale.

Dezbaterea academică. Este o activitate de învățare prin colaborare, care se desfășoară astfel: clasei i se prezintă un subiect controversat și profesorul pune o întrebare binară, spre exemplu: „Ar trebui guvernul să ia măsuri speciale pentru a proteja locurile de muncă ale propriilor cetățeni?” Elevii se grupează apoi câte patru. În fiecare grup, o pereche adoptă poziția pro, iar cealaltă contra. Urmează o discuție între perechi, cu scopul de a formula argumentele în sprijinul fiecărei poziții. După 7-8 minute, membrii echipelor se despart, pentru a face alte echipe, pro și contra. După 5 minute, perechile inițiale se reunesc, compară însemnările și în alte 5 minute completează lista cu argumente. În continuare, perechile din grupul inițial încep să dezbată cu

vezi Ion Al.Dumitru,
*Dezvoltarea gândirii critice
și învățarea eficientă*,
Editura de Vest, Timișoara,
2000

*Ghid pentru formatori și
cadre didactice*, MEC-CNPP,
2001

adevărat problema, timp de 8-10 minute. Apoi reprezentanții ai celor două puncte de vedere își vor exprima concluziile. Opțional, pot fi date câteva minute în care elevii să se gândească la ceea ce cred ei cu adevărat despre problemă și să discute aceasta în grupul de lucru.

vezi Jeannie L.Steele, Kurtis S.Meredith, Charles Temple, *Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice*, vol. II

Eseul de cinci minute se folosește la sfârșitul orei, pentru a-i ajuta pe elevi să-și adune ideile legate de tema lecției și pentru a-i da profesorului o idee mai clară despre ceea ce s-a întâmplat, în plan intelectual, în acea oră. Acest eseu le cere elevilor:

- să scrie un lucru pe care l-au învățat din lecția respectivă;
- să formuleze o întrebare pe care o mai au în legătură cu aceasta.

vezi Jeannie L.Steele, Kurtis S.Meredith, Charles Temple, *Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice*, vol. I

Profesorul strânge eseurile și le folosește pentru a-și planifica următoarea lecție.

Gândiți, lucrați în perechi, comunicați. Este o tehnică de învățare prin cooperare care constă în stimularea elevilor de a reflecta asupra unui text (asupra unui conținut informațional), colaborând cu un coleg în formularea ideilor, pe care le comunică apoi întregii clase. Ea presupune următorii pași:

- Elevii formează perechi și, într-un timp dat (3-4 minute), fiecare elev din fiecare pereche scrie despre un anumit subiect.
- Cei doi parteneri își citesc, unul altuia, răspunsurile și convin asupra unui răspuns care să încorporeze ideile comune.
- Profesorul cere câtorva perechi (2-3, în funcție de timpul disponibil) să prezinte discuțiile și concluziile la care au ajuns.

vezi Ion Al.Dumitru, *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*, Editura de Vest, Timișoara, 2000

Jocul de rol este metoda care oferă elevilor ocazia de a recrea o situație anume sau un eveniment și de a juca rolurile persoanelor implicate. El tinde să fie mai puțin organizat decât un joc sau o simulare istorică. Elevilor li se oferă informații generale despre personajele pe care le vor interpreta; apoi, ei trebuie să se pună în situația acelor indivizi și să le „dea viață”. Deși li se prezintă o schiță a personajului și anumite informații cu privire la contextul istoric, adesea elevii trebuie să întreprindă o cercetare independentă pentru a-și putea forma o imagine despre felul în care personajul respectiv s-ar comporta într-o situație anume și de ce. Cu toate că jocul de rol oferă elevilor ocazia de a interpreta și improviza, până la urmă, obiectivul urmărit este de a-i ajuta să înțeleagă cum ar fi reacționat un individ sau un reprezentant al unui anumit grup social într-o altă situație și la un alt moment istoric. Prin urmare, obiectivul urmărit poate fi înțelegerea și interpretarea evenimentelor și a problemelor semnificative din istorie sau înțelegerea vieții de zi cu zi a oamenilor obișnuiți care trăiesc într-o anumită perioadă și care trec prin schimbări (spre exemplu, emigrarea pentru a începe o viață nouă, viața din perioada unui regim dictatorial). Jocul de rol poate fi o modalitate folositoare de a introduce perspectiva multiplă în studiul istoriei.

vezi Robert Stradling, *Să înțelegem istoria secolului XX*, Sigma, 2002

Jurnalul cu dublă intrare este o metodă folosită pentru a-i pune pe elevi să coreleze noile informații cu experiența personală și să reflecteze la semnificația pe care o are un text/o informație

pentru fiecare dintre ei. Această tehnică presupune următoarele etape:

1. Se cere elevilor să citească un anumit text, să privească o anumită imagine.
2. Fiecare elev alege un fragment care l-a impresionat, l-a surprins, i-a contrazis opiniile.
3. Pagina caietului este împărțită în două coloane; în prima coloană, fiecare elev notează fragmentul ales, iar în coloana a doua notează comentariile personale referitoare la acel pasaj. Aici, ei trebuie să răspundă unor întrebări precum: de ce au ales acel pasaj, la ce i-a făcut să se gândească?

vezi Ion Al.Dumitru,
*Dezvoltarea gândirii critice
și învățarea eficientă,*
Editura de Vest, Timișoara,
2000

Simularea este realizarea unui model care încearcă să refacă o anumită situație, eveniment sau proces istoric. În contextul predării istoriei, simulările tind să fie niște modele simplificate ale realității. Evenimentele se petrec în altă perioadă de timp și nu în timpul real, numărul participanților este limitat la câteva figuri cheie și, mai ales, toți participanții știu dinainte cum s-a desfășurat evenimentul, care a fost deznodământul.

Valoarea unei simulări educaționale constă în faptul că ea tinde să reducă complexitatea lumii reale și a situațiilor din viața de zi cu zi, extrăgând doar acele elemente și acei factori care sunt esențiali în vederea atingerii obiectivelor urmărite de programa școlară.

Simulările pot viza:

- a. crizele istorice sau momentele de răscruce din istorie, când liderii politici sau militari s-au confruntat cu opțiuni diferite, dificile, cu consecințe nedorite (intervenția în problemele altor țări);
- b. procesul de luare de decizii cu privire la evenimente care au avut consecințe asupra unui spațiu istoric foarte extins (Conferința de pace de la Paris, 1919-1920);
- c. cercetările și investigațiile cu caracter istoric (rasismul și drepturile minorităților);
- d. simularea programelor de știri, o modalitate de a analiza cum ar putea fi prezentate și interpretate o criză sau un eveniment folosindu-se, atunci când este posibil, materiale din mass-media.

vezi Robert Stradling, *Să
înțelegem istoria secolului
XX*, Sigma, 2002

SINELG (Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și a Gândirii). Este o metodă de menținere a implicării active a gândirii elevilor în citirea unui text, de monitorizare a gradului de înțelegere a unui conținut de idei, de învățare eficientă.

Înainte de a începe lectura textului, se cere elevilor să noteze tot ceea ce știu sau cred că știu despre problema/tema ce urmează să fie discutată. Ei sunt atenționați că în această etapă nu este important dacă ceea ce au scris este corect sau nu. Informațiile sunt inventariate. Apoi elevii citesc textul nou. În timpul lecturii, ei trebuie să facă niște semne pe marginea foii; fiecare semn are o anumită semnificație, și anume: **V** pentru informații confirmate;

– când informația citită contrazice sau este diferită de ceea ce știau; + când informația citită este nouă; ? când ideile li se par confuze sau ar dori să știe mai multe. Pentru a monitoriza ideile, este utilă folosirea unui tabel:

v	+	-	?

vezi Jeannie L. Steele, Kurtis S. Meredith, Charles Temple, *Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice*, vol. I

Studiul de caz este o metodă care se bazează pe cercetare și stimulează gândirea critică prin analiza, înțelegerea, diagnosticarea și rezolvarea unui caz. Pentru ca o situație să devină un studiu de caz, ea trebuie să întrunească următoarele caracteristici:

- să fie autentică;
- să fie o situație care suscită interesul;
- să fie legată de interesele grupului, pentru ca participanții să dețină unele informații necesare;
- să fie complet prezentată, să conțină toate datele necesare pentru a fi soluționată.

Pașii ce trebuie parcurși sunt:

- Alegerea cazului.
- Cercetarea materialelor de către elevi: ce s-a întâmplat, care sunt părțile implicate, de ce au acționat în acel mod? Apoi se emit soluții bazate pe percepția personală, subiectivă.
- Se revine la caz, se stabilesc din nou toate datele problemei, dar acum acestea sunt ierarhizate, sistematizate. Sunt prezentate argumentele pro și contra, consecințele pentru cei implicați.
- Conceptualizarea: concluzii cu valabilitate și în alte situații.

Știu/vreau să știu/am învățat. Pentru a folosi această metodă, cereți elevilor să formeze perechi și să facă o listă cu tot ce știu despre tema care urmează a fi discutată. În acest timp, desenați pe tablă următorul tabel:

Știu/ce credem că știm?	Vreau să știu/ce vrem să știm?	Am învățat/ce am învățat?

După 5-6 minute, cereți câtorva perechi să spună celorlalți ce au scris și notați, în prima coloană, informațiile cu care toată lumea este de acord. În continuare, cereți elevilor să formuleze întrebări despre informațiile de care nu sunt siguri. Aceste întrebări sunt notate în coloana din mijloc. Apoi cereți elevilor să citească textul. După lectură, reveniți asupra întrebărilor formulate de elevi. Vedeți la care dintre întrebări s-au găsit răspunsuri în text și treceți aceste răspunsuri în coloana a treia. Întrebați elevii ce alte informații au găsit în text, în legătură cu care nu au pus întrebări, și treceți și aceste informații în coloana a treia. Reveniți la întrebările care au rămas fără răspuns și discutați cu elevii unde ar putea găsi informațiile necesare.

vezi Jeannie L. Steele, Kurtis S. Meredith, Charles Temple, *Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice*, vol. I

Termeni-cheie inițiali este o tehnică menită să stimuleze elevii să-și reactualizeze unele dintre cunoștințele anterioare care au o anumită legătură cu tema lecției. Prin aceasta se provoacă interesul, precum și motivația pentru activitate.

Profesorul alege 4-5 termeni/noțiuni cheie dintr-un text ce urmează a fi studiat și îi scrie pe tablă. Elevii, în perechi, prin discuție sau prin brainstorming, pe durata a 4-5 minute, stabilesc ce relație poate exista între acești termeni. Relația poate fi cronologică, de cauzalitate sau de succesiune logică.

După ce perechile au ajuns la o concluzie, profesorul cere elevilor să citească cu atenție textul. Ei trebuie să compare relația existentă între termenii-cheie, așa cum apare în text, cu cea anticipată de ei.

Turul galeriei este o metodă de învățare prin colaborare, prin care elevii sunt încurajați să-și exprime opiniile referitoare la soluțiile date de către colegii lor unor probleme. Ea constă în următoarele etape:

1. În grupuri de 3 sau 4, elevii lucrează la o problemă care poate avea mai multe soluții; rezolvarea se poate materializa într-un produs (diagramă, poster).
2. Produsele sunt expuse pe pereții clasei.
3. Grupurile se rotesc prin clasă, pentru a examina și a discuta fiecare produs. Elevii își iau notițe sau pot face comentarii pe hârtiile expuse.
4. După turul galeriei, grupurile își reexaminează propriile produse.

vezi Ion Al. Dumitru,
*Dezvoltarea gândirii critice
și învățarea eficientă*,
Editura de Vest, Timișoara,
2000

vezi Ion Al. Dumitru,
*Dezvoltarea gândirii critice
și învățarea eficientă*,
Editura de Vest, Timișoara,
2000

METODE COMPLEMENTARE DE EVALUARE — INVESTIGAȚIA ȘI PROIECTUL

Investigația reprezintă o activitate care vizează o situație complicată, care nu are rezolvare simplă. Deși sarcina de lucru poate fi scurtă, timpul de lucru este relativ lung. Investigația începe, se desfășoară și se încheie în clasă. Ea poate fi individuală sau de grup. Investigația presupune obiective care urmăresc:

- înțelegerea și clarificarea sarcinilor de lucru;
- aflarea procedurilor pentru găsirea informațiilor necesare;
- colectarea și organizarea datelor sau a informațiilor necesare;
- formularea și testarea ipotezelor de lucru;
- schimbarea planului de lucru sau adunarea altor date, dacă este necesar;
- scrierea unui scurt raport privind rezultatele investigației;
- caracteristici ale elevilor: creativitate și inițiativă, participarea în cadrul grupului, flexibilitate și deschidere către idei noi, capacitate de generalizare.

Proiectul este o activitate mai amplă decât investigația. El începe în clasă, prin definirea și înțelegerea sarcinii, se continuă acasă pe parcursul a câtorva zile sau săptămâni, timp în care elevul are

permanente consultări cu profesorul. Se încheie tot în clasă, prin prezentarea în fața colegilor a unui raport asupra rezultatelor obținute și, dacă este cazul, a produsului realizat.

Proiectul poate fi individual sau de grup.

Titlul/subiectul este ales de către profesor sau elevi.

Criteriile de alegere a proiectului: lucrând proiectul, elevul trebuie:

- să aibă un anumit interes pentru subiectul respectiv;
- să știe unde poate găsi resursele materiale;
- să dorească să realizeze un produs de care să fie mândru;
- să nu aleagă subiectul din cărți vechi sau să urmeze rutina din clasă.

Competențele care se evaluează în timpul realizării proiectului sunt:

- metodele de lucru;
- utilizarea corespunzătoare a bibliografiei;
- utilizarea corespunzătoare a materialelor și a echipamentului;
- corectitudinea;
- generalizarea problemei;
- organizarea ideilor și a materialelor într-un raport;
- calitatea prezentării;
- acuratețea cifrelor, a desenelor.

vezi Otilia Păcurari, Anca
Tărcă, Ligia Sarivan,
Strategii didactice inovative,
Editura Sigma, București,
2003

PERSONALITĂȚI ȘI INSTITUȚII IMPLICATE ÎN MIGRAȚIILE CONTEMPORANE

Antonio Lobo Antunes, născut în 1942 la Lisabona, este de formație medic psihiatru. În timpul războiului colonial a fost în Angola ca locotenent, chirurg și psihiatru, experiență traumatizantă care va deveni o temă predilectă a prozei sale. A fost propus de două ori pentru Premiul Nobel pentru literatură. *Întoarcerea caravelor*, 1988, este o epopee și o anti-epopee care demitizează istoria imperiului colonial portughez. Personajul principal se întoarce în patrie după revoluția garoafelor, trăind tragedia revenirii într-o Portugalie decrepită, roasă de vreme, împreună cu eroii trecutului, care intră fabulos, carnavalesc și comic în scenă. Vasco da Gama, Diego Cao, Pedro Alvares Cabral, Camoes și însuși regele Don Manuel I, zis Cel Norocos, fiindcă sub domnia lui s-a născut imperiul colonial.

Departamentul pentru Munca în Străinătate a fost creat în cadrul Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, în august 2004. Scopul este asigurarea și protejarea drepturilor și libertăților cetățenilor români care lucrează în străinătate. Are în subordine Direcția protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate, Direcția evidență și monitorizare, Oficiul pentru Migrarea Forței de Muncă și Corpul atașatilor pe probleme de muncă și probleme sociale. (*dms@mmssf.ro*)

Forumul Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA): este o organizație nonguvernamentală din România, apolitică și neconfesională, cu caracter umanitar și ecumenic, înființată în iunie 1998. Are ca scop apărarea și promovarea drepturilor fundamentale ale omului, în special ale refugiaților, repatriaților și ale altor categorii de migranți. ARCA este membră a ECRE (Consiliul European pentru Refugiați și Exilați), a ECRAN (Rețeaua de Advocacy ECRE), a CCME (Comisia pentru Migranți a Bisericii din Europa) și a Grupului de lucru împotriva traficului de femei inițiat de Conferința Bisericii din Europa. Din 2003, ARCA este membră a Comisiei Naționale împotriva Discriminării. Misiunea ei este împlinirea deplină a potențialului fiecărei persoane care se refugiază, migrează sau se repatriază în România și facilitarea integrării demne și armonioase a acestora în societatea românească. (*arcaform@frc.ro*)

Oficiul pentru Migrația Forței de Muncă are următoarele atribuții:

- a. activitate de recrutare și plasare a forței de muncă în străinătate, în statele cu care România are încheiate acorduri de schimb de forță de muncă la nivel guvernamental;
- b. activitate de recrutare și plasare a forței de muncă în statele cu care România nu are încheiate acorduri de schimb de forță de muncă la nivel guvernamental;

- c. activitate de informare și consiliere pentru orice persoană interesată de activitatea OMFM și în special pentru lucrătorii migranți;
- d. activitate de eliberare a permiselor de muncă pentru cetățenii străini care doresc un loc de muncă în România;
- e. activitate de atestare și recunoaștere a diplomelor de calificare pentru cetățenii străini care doresc să desfășoare activitate autorizată în România. (www.omfm.ro)

Organizația Internațională pentru Migrare (International Organization for Migration) este o organizație umanitară, non-politică. Fondată în anul 1951, are sediul la Geneva. Sunt membre 60 de țări, și alte 50 au statut de observatori. Obiectivele urmărite sunt: acordarea de asistență guvernelor țărilor membre în rezolvarea problemelor legate de migrare, încurajarea dezvoltării sociale și economice prin migrare, respectarea demnității umane și asigurarea bunăstării migranților.

Salvați copiii este o organizație nonguvernamentală din România. Între activitățile desfășurate se numără și „Clubul Diversității”, parte a programului Integrarea în societatea românească a copiilor refugiați și separați, program finanțat de UNHCR. Scopul proiectului este acela de a încuraja și facilita dialogul între copiii români și cei refugiați, prin intermediul artei. Beneficiarii sunt copii și tineri români, copii și tineri refugiați, copii și tineri proveniți din familii mixte, cu vârste cuprinse între 6-18 ani. O atenție deosebită este acordată copiilor refugiați care sosesc în România fără părinți sau reprezentanți legali.

SMURD (Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare). Este primul serviciu medical de intervenție mobilă, înființat în anul 1990, dintr-o inițiativă personală. A devenit o adevărată mândrie națională, iar coordonatorul este doctorul Raed Arafat. Acesta a venit în România la vârsta de 16 ani, iar la 17 a început să studieze medicina la Cluj. La terminarea studiilor, în 1989, a decis să plece la Târgu Mureș, unde înființează Serviciul Municipal de Urgență și Reanimare.

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) – Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiați – a fost organizat în anul 1951 și are sediul la Geneva. Este mandatat de de Națiunile Unite să conducă și să coordoneze, la nivel internațional, acțiunile pentru protecția refugiaților din întreaga lume și acțiunile de rezolvare a problemelor refugiaților. Activitățile organizației sunt reglementate prin statut și sunt ghidate de Convenția Națiunilor Unite din 1951 privitoare la Statutul Refugiaților și de Protocolul acestuia din 1967.